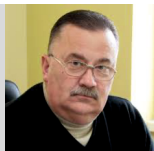

№1 (5) 2017

с. 3-4

Аграрний сектор
потребує здійснення
системних змін
Іван Стефанишин

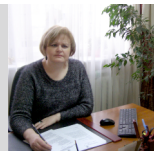
с. 7-8

Філософія життя
справжнього пасічника
полягає в органічному
плеканні Божої комахи
Леонід Ходаківський

с. 8-10

Державна установа
«Львівська обласна
фітосанітарна
лабораторія»
Надія Кіш

Інформація про проведену роботу Департаменту агропромислового розвитку у 2016 році

Наталія Хмиз,
директор Департаменту
агропромислового розвитку
Львівської обласної державної
адміністрації

Департаментом агропромислового розвитку облдержадміністрації вперше розроблена довготривала Комплексна програма підтримки та розвитку агропромислового виробництва Львівської області на 2016-2020 роки, яка затверджена рішенням ЛОР №106 від 01.03.2016 р. зі змінами №165 від 31.05.2016 р. та №267 від 25.10.2016. Метою програми є розвиток дрібних фермерських та селянських господарств, виробництво продукції з високою часткою доданої вартості.

У 2016 році на виконання заходів Комплексної програми з обласного бюджету виділено 11,3 млн.грн. В поточному році вперше запроваджено пільгове кредитування (5 % річних) малого та середнього виробника, на яке спрямовано близько 80 % коштів програми – 8,4 млн.грн.

З державного бюджету на підтримку виробників агропромислового сектору економіки надійшло 9,1 млн.грн., в тому числі 8,3 млн.грн на здешевлення кредитних ресурсів, 0,2 млн.грн. на часткову компенсацію придбаних племінних тварин, 0,5 млн.грн. кредитування фермерських господарств.

Підтримка за рахунок коштів державного та обласного бюджетів дозволила здешевити виробникам сільськогосподарської продукції понад 340,0 млн.грн., які спрямовані на придбання 10 одиниць сільськогосподарської техніки, мінеральних добрив, палива, засобів захисту, ветеринарних препаратів, кормів для тварин, тощо.

У 2016 році обсяг виробництва валової сільськогосподарської продукції зріс на 2,0% (індекс склав 102,0%), в тому числі в сільськогосподарських підприємствах на 8,3%. Збільшено виробництво зерна на 4,5% (вироблено 1,4 млн. тонн), цукрових буряків на 15,2 % (671,6 тис.тонн), овочів на 4,6% (505,7 тис.тонн). Виробництво зерна, картоплі, овочів, в повному обсязі забезпечує внутрішню споживчу потребу. Закладено 112,5 га нових плодово-ягідних насаджень.

Додатково у 2016 році залучено в сільськогосподарський оборот 23,8 тис га. Рівень використання землі доведено до 83%.

В звітному році укладено 237,6 тис. договорів оренди з власниками паїв, що на 29,3 тис. договорів більше ніж у 2015 році. Зріс в середньому по області відсоток нарахування з 4,0% до 4,2%; це дало змогу збільшити доходи селянина з 1 га землі, яку передано в оренду сільськогосподарським підприємствам до 1148 грн., або на 263 грн до попереднього року.

З метою відродження села через самозайнятність та стимулювання виробництва дрібними виробниками сільськогосподарської продукції в області реалізується проект «500 успішних сімейних господарств». Термін реалізації – 2016-2018 роки, за які планується освоїти 1000 га землі та створити 500 успішних сімейних домогосподарств. В рамках цього проекту у звітному році зареєстровано 8 кооперативів та ще 2 на стадії реєстрації, якими об'єднано 150 особистих селянських господарств, виробників овочів та ягід. Проведено 23 зустрічі в громадах пілотних районів та 7 семінарів за участі вітчизняних і зарубіжних експертів. У 2016 році посаджено 32 га моркви та 8 га малини.

У співпраці із Львівської аграрною дорадчою службою в рамках реалізації українсько-канадського проекту «Розвиток молочного бізнесу в Україні» відкрито 17 молочних сімейних ферм у господарствах населення за участі Канадського проекту, Відкрито лабораторію аналізу молока з визначення вмісту жиру, білка, лактози та інших важливих параметрів. У 2016 році лабораторією проведено дослідження 95,0 тисяч зразків, що сприяло підвищенню якості та сортності молока, закупленого молокопереробними підприємствами.

У 2016 році започаткували практику проведення «мандрівних» ярмарків «Добрі традиції Галичини». Метою ярмарків є доступ виробників до ринку збуту, а споживачів до якісної продукції за цінами виробників.

Проведено низку міжнародних та всеукраїнських заходів:

- Міжнародний форум «АГРОПОРТ Захід 2016», участь в якому взяли 150 компаній із 13 країн, 80 експортерів, 4000 відвідувачів;

- XVI Міжнародний економічний форум «Львівщина – фабрика Європи», зокрема пленарне засідання «Агропродукція – прорив на зовнішній ринок». Захід відвідало близько 1000 учасників;

- Міжнародна конференція «Роль і місце Аграрних палат у розвитку сільських територій. Європейський досвід», яка об'єднала представників аграрних палат Франції, Німеччини, Польщі. За результатами конференції підготовлено проект закону «Про аграрні палати»;

- Міжнародна конференція «Підвищення інформованості та оцінка потенціалу валоризації високоякісних харчових продуктів у Львівській області» в рамках французького проекту;

- Міжнародна агропромислова виставка «EuroAGRO»;

- Першу дводенну національну аграрну конференцію «Мільйон із гектара», яка зібрала майже 400 професіоналів і новачків аграрного бізнесу;

- Всеукраїнський форум «Органічна Україна-2016»;

Взято участь у:

- IX спеціалізована виставка «АгроТехніка-2016»;

- Міжнародна агропромислова виставка «Агро-2016»;

- Кулінарний фестиваль «HoReCaSHOW Lviv 2016».

Відбувся ряд семінарів для розвитку аграріїв та підвищення ефективності ведення сільськогосподарського виробництва на умовах органічного виробництва; «Дні поля» спільно із представництвами фірм виробників насіння, засобів захисту рослин, добрив, техніки (ПП «Західний Буг» у Бродівському районі, ТзОВ АПП «Львівське» у Пустомитівському, ТзОВ «Апогей Агро» у Буському, ТзОВ «Галичина-Захід» у Стрийському районі, ФГ «Львів'янка» у Пустомитівському районі).

Здійснюється активна співпраця та обмін досвідом з Харківською, Київською та Донецькою областями. Підписано меморандум про співпрацю в галузі АПК з Харківською ОДА.

Фермери Львівщини із робочим візитом перебували у Республіці Польща. Українська делегація знайомила із технікою, роботою фермерів і науковців, успішними кооперативами, які створили великі підприємства, адаптували аграрний сектор і сільські території до стандартів Європейського Союзу.

Станом на 01.10.2016 року в область залучено 36,6 млн.дол. США прямих іноземних інвестицій. Найбільші інвестори: Нідерланди (ТзОВ «Галіція Грінері» (м. Буськ) тепличне господарство на площі 5,6 га), Данія (ТзОВ «Галичина-Захід» (Стрийського району) свинокомплекс на 70,2 тис.голів). Зокрема у минулому році введено:

- ТзОВ «Д-Мікс» Золочівський район – заводу з переробки олійних культур потужністю 50 тис. тонн на рік. На підприємстві встановлено прогресивне обладнання, яке буде працювати на власно-вироблених альтернативних видах палива;

ВИРОБНИЦТВО ВАЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА, МЛН. ГРН. (У ПОСТІЙНИХ ЦІНАХ 2010 РОКУ)

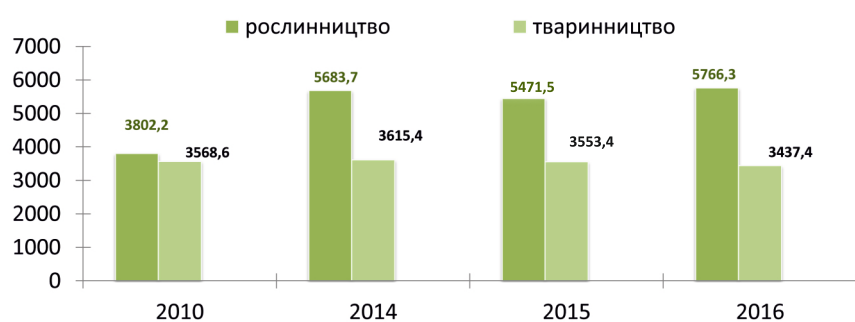

Рис. 1. Виробництво валової продукції сільського господарства у Львівській області млн. грн. (у постійних цінах 2010 року)

ЗОВНІШНЬОТОРГІВЕЛЬНИЙ ОБІГ ПРОДУКЦІЇ АПК, МЛН. ДОЛ. США

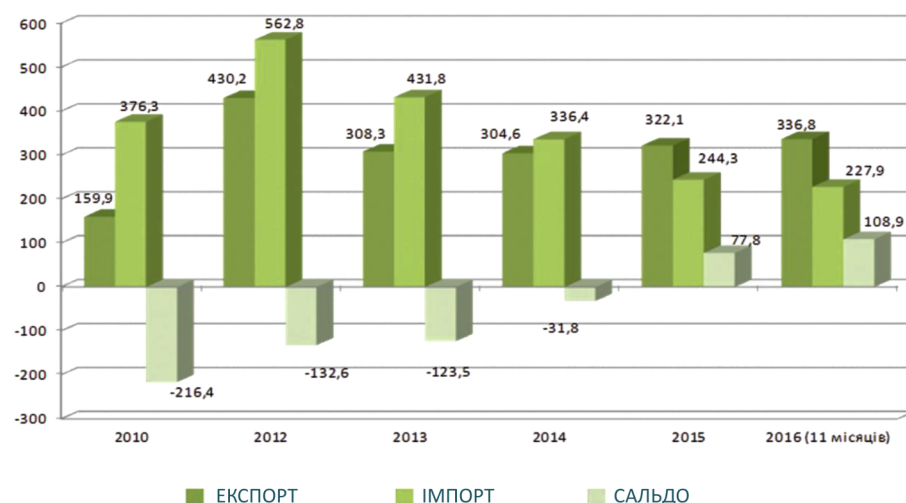

Рис. 2. Зовнішньоторговельний обіг продукції АПК в Львівщині, млн. дол. США

- ТзОВ «Екогазда» Турківський район – молокопереробний цех (виробництво сиру потужністю переробки 3 тонни/добу).
- ТзОВ СП «Київ-Захід» (м. Червоноград) – завод потужністю до 20 тонн хлібобулочних виробів на добу;
- ТзОВ «НАТІРА» Перемишлянський район – комплекс з утримання свиней потужністю 1000 голів.
- ТзОВ «ЕкоМіт» Кам'янка-Бузький район – свинокомплекс з розведення товарних поросят потужністю 100 тис. голів на рік.
- Фермерське господарство «Грін Гарден» Буський район – сучасне фруктосховище, яке складається із 12 холодильних камер загальною ємністю 1500 тонн та сортувальної лінії.
- ТзОВ «Голдчікен» Пустомитівський район – проведено реконструкцію кормоцеху птахофабрики.
- ФГ «Захід – птиця» Пустомитівський район – встановлено нове обладнання для пташника на 42 тис. голів курей.
- ТзОВ «Літинське» Дрогобицький район – реконструйовано два тваринницькі приміщення: одне на утримання 250 голів свинюматок, друге – на 200 голів ВРХ.

На території Львівської області працює понад 300 підприємств харчової промисловості (чисельність працюючих – понад 14 тис. осіб, Середньомісячна заробітна плата – 4,8 тис. грн.).

Індекс обсягів виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів за 2016 року в порівнянні до 2015 становить 106,3 %. Збільшено обсяги виробництва м'яса та м'ясопродуктів, олії та тваринних жирів, молочних продуктів, хліба, хлібобулочних і борошняних виробів, готових кормів для тварин, напоїв тощо.

За січень-листопад 2016 року реалізовано харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (у відпускних цінах без ПДВ і акцизу) на суму 16,2 млрд. грн., що на 0,8 млрд. грн. або на 5,2 % більше до відповідного періоду 2015 року.

У структурі реалізованої промислової продукції області галузь займає третю частку.

Станом на сьогодні виробничу діяльність здійснюють 6 підприємств спиртової галузі (тоді як в серпні - лише 1 підрозділ). Відновлено діяльність Борокського МПД ДП «Укрспирт», на якому розпочато виробництво спирту класу «Пшенична сльоза» та після 6-ти річного простою ДП «Угерський спиртовий завод», яке перепрофільоване на виробництво спиртовмісної продукції технічного призначення.

З ініціативи облдержадміністрації у 2016 році проведено реорганізацію та оптимізацію установ ветеринарної медицини, які передані в обласний бюджет на утримання. Ліквідовано 19 бюджетних установ та скорочено 344 штатних одиниць, або на 27,4%. Це дало економію бюджетних коштів в сумі 7 млн. грн.

На розв'язання нагальних проблем та для покращення ситуації в регіоні намічено реалізацію ряду ключових заходів:

- загосподарювання земель, які не задіяні в сільськогосподарський оборот;
- будівництво інфраструктури доробки, зберігання, передпродажної підготовки сільськогосподарської продукції;

- розвиток органічного виробництва (збільшення кількості виробників органічної продукції та площ);
- розвиток галузі тваринництва шляхом трансформації особистих селянських господарств в малі сімейні фермерські господарства;
- впровадження молоко- та м'ясопереробними підприємствами процедур, заснованих на принципах НАССР;
- реалізація пілотних проектів «Склянка молока», «Шкільне яблуко» та «500 успішних сімейних господарств»;
- відновлення роботи Жовківської філії ДП «Укрветсанзавод».
- створення міні молокопереробних цехів та забійних пунктів на кооперативних засадах.

Фінансова підтримка аграріїв шляхом здешевлення кредитів

Людмила Гончаренко, заступник директора Департаменту агропромислового розвитку Львівської обласної державної адміністрації

Порівняно з попередніми роками Закон України від 21.12.2016 р. № 1801-VIII «Про Державний бюджет України на 2017 рік» (далі – Закон про Держбюджет-2017) передбачає збільшення кількості бюджетних програм та обсягів бюджетних видатків, направлених на розвиток сільського господарства країни. Зробимо загальний огляд цих програм на 2017 рік та зосередимось на державній програмі підтримки аграріїв шляхом здешевлення кредитів.

Загальний огляд програм

Фінансова підтримка для суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність в агропромисловому комплексі, у 2017 році спрямовуватиметься за наступними бюджетними програмами:

- Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів (код 2801030) із загального фонду бюджету в сумі 300,0 млн грн. (Порядок використання коштів за цією бюджетною програмою затверджено постановою КМУ від 29.04.2015 р. № 300, далі – Порядок № 300);
- Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі (код 2801180) – 60,0 млн грн, в тому числі із загального фонду – 55,0 млн грн, спеціального – 5,0 млн грн. (Порядок використання коштів за цією програмою ще не затверджено);
- Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградарства та ягідників і нагляд за ними (код 2801350) із загального фонду бюджету в сумі 75 млн грн. (Порядок

використання коштів за цією бюджетною програмою не затверджено);

- Державна підтримка галузі тваринництва (код 2801540) із загального фонду бюджету – 170 млн грн. (Порядок використання коштів за цією бюджетною програмою затверджено постановою КМУ від 28.10.2015 р. № 884);
- Надання кредитів фермерським господарствам (код 2801460) – 65 млн грн, в тому числі із загального фонду 25,0 млн грн, спеціального – 40,0 млн грн. (Порядок використання коштів для надання підтримки фермерським господарствам затверджено постановою КМУ від 25.08.2004 р. № 1102);
- Фінансова підтримка сільгоспвиробників (код 2801580) – 4774,3 млн грн, в тому числі із загального фонду – 1473,0 млн. грн, спеціального – 3301,3 млн грн. (Порядок використання коштів за цією програмою не затверджено).

Вагома частина фінансової підтримки буде надаватись за рахунок спеціального фонду державного бюджету. Нагадаю, що згідно із ч. 2 ст. 48 Бюджетного кодексу України розпорядники бюджетних коштів беруть бюджетні зобов'язання за спеціальним фондом бюджету виключно в межах відповідних фактичних надходжень до цього фонду.

Звертаю увагу, що поки не прийняті порядки використання коштів за окремими бюджетними програмами та Мінагрополітики не розроблені і не затверджені спільно з Міністерством фінансів паспорти бюджетних програм, інформація щодо підтримки аграріїв в межах кожної із бюджетних програм може змінюватися.

Програма здешевлення кредитів

Однією з форм державної підтримки, яка існує третій рік – це фінансова підтримка сільгоспвиробників шляхом здешевлення кредитів (тобто надання компенсації за сплачені відсотки за кредитом).

Хто з може отримати компенсацію?

Сільгоспвиробники можуть отримати компенсацію за сплаченими відсотками за кредитами, наданими на покриття визначених Порядком № 300 витрат.

Не мають права на цей вид державної допомоги позичальники, які перебувають у процедурі банкрутства, мають підтверджену ДФС прострочену заборгованість перед держбюджетом, Пенсійним фондом або фондами соцстрахування більше ніж 6 місяців (п. 5 Порядку № 300).

Таблиця 1. Облікова ставка НБУ у 2016–2017 роках та право на здешевлення кредитів

Період	Ставка НБУ, % річних	Максимальна ставка по кредитах, що надає право на компенсацію
з 01.01.2016 р. по 21.04.2016 р.	22,0	25,0
з 22.04.2016 р. по 26.05.2016 р.	19,0	22,0
з 27.05.2016 р. по 23.06.2016 р.	18,0	21,0
з 24.06.2016 р. по 28.07.2016 р.	16,5	19,5
з 29.07.2016 р. по 15.09.2016 р.	15,5	18,5
з 16.09.2016 р. по 27.10.2016 р.	15,0	18,0
з 28.10.2016 р.	14,0	17,0

Нотатка
Компенсації підлягають відсоткові ставки за кредитами, залученими для покриття витрат, пов'язаних із закупівлею пально-мастильних матеріалів, насіння, добрив, засобів захисту рослин, кормів, сировини та інгредієнтів для виробництва комбикормів, ветеринарних препаратів, спермопродукції, молодняку сільськогосподарських тварин та птиці, обладнання для тваринницьких ферм і комплексів, запасних частин для ремонту сільськогосподарської і зрошувальної техніки та обладнання, енергоносіїв, та оплати послуг, пов'язаних з виконанням ремонтних робіт сільськогосподарської і зрошувальної техніки, робіт (послуг) з підготовки та обробки ґрунту, посіву, захисту рослин від хвороб і шкідників, внесення добрив та підживлення, збирання врожаю.
П. 4 Порядку № 300

Компенсація надається на конкурсній основі суб'єктам господарювання АПК – юридичним особам незалежно від організаційно-правової форми та форми власності та фізособам-підприємцям (далі – позичальники). У 2017 році вона надаватиметься тим позичальникам, які у поточному (2017) році нарахували та сплатили відсотки за кредитними договорами, укладеними починаючи з 2015 року.

Розмір компенсації – 50% облікової ставки НБУ, що діє на дату нарахування відсотків, але не вище розмірів, передбачених кредитними договорами.

Компенсація за кредитними договорами, укладеними у 2015 році, надається за умови, що сума відсотків за цими договорами та розмір плати за надання інших банківських послуг, пов'язаних з їх укладенням, не перевищують 30% річних. При цьому до банківських послуг належать розрахункове обслуговування кредиту, розгляд кредитного проекту, управління кредитами, консультаційні послуги тощо.

Але справа у тім, що практично усі сільгоспвиробники беруть кредити на 1 рік.

За договорами, укладеними з 2016 року, компенсація надається за умови, що кредитна ставка за цими договорами не перевищує облікову ставку НБУ, діючу на момент їх укладання, збільшену на 3%. При цьому витрати з надання інших банківських послуг, пов'язаних з укладенням кредитного договору, не підлягають компенсації.

Оскільки з 2016 року право на компенсацію залежить від облікової ставки НБУ, для зручності наведемо її в таблиці 1.

Як видно з таблиці, облікова ставка НБУ у 2016 році з 1 січня до 27 жовтня поступово зменшувалась від 22% річних до 15% річних. У той же час середня ставка за кредитами для аграріїв в цей період становила 18% річних і трохи вище. Таким чином більшість позичальників, які уклали кредитні договори у цей період та сплачували за ним відсотки, мали право отримати компенсацію на здешевлення кредитів.

Наприклад, сільгосп підприємство, яке на початку червня 2016 року узяло на рік кредит під 20% річних, має право у 2017 році отримати компенсацію, адже його кредитна ставка нижча за межу (21%), встановлену Порядком № 300.

Починаючи із 28 жовтня 2016 р. і до цього часу ситуація докорінно змінилась. Облікова ставка НБУ встановлена на рівні 14% річних. Тому компенсацію відсотків за кредитними договорами, укладеними після цієї дати, позичальники зможуть отримати лише у разі залучення кредиту під 17% річних (14% + 3%). Однак на сьогодні банки пропонують кредити від 18% і вище. Тож отримати компенсацію у таких підприємств права немає.

Іншим шляхом отримання компенсації може бути перегляд умов кредитування щодо зниження ставки. Сільгоспвиробникам слід або вступити у переговори з банком щодо зниження ставки за кредитом або поки не брати кредит і чекати змін до Порядку № 300.

Зверніть увагу!

З метою забезпечення матеріально-технічними ресурсами аграріїв на проведення весняно-польових робіт Львівська облдержадміністрація направила до Мінагрополітики України пропозиції щодо внесення змін до п. 4 Порядку № 300 та збільшення розміру відсотків за користування кредитами, які підлягають здешевленню.

Прийом заявки та документів на участь у конкурсі

Сподіваємось, що серед читачів є підприємства, які мають право на компенсацію, тому пропонуємо розглянути порядок подання документів для її отримання.

Прийом заявок розпочинається у день оприлюднення оголошення про конкурс у друкованих ЗМІ, і закінчується за 7 робочих днів до початку проведення останнього засідання конкурсної комісії (звичайно воно проводиться до 10 грудня).

Заявки приймаються конкурсними комісіями облдержадміністрацій за місцем реєстрації позичальників. Якщо позичальник зареєстрований, наприклад, у м. Львів або у іншому населеному пункті (селі) Львівської області, то заявки подаються до конкурсної комісії Львівської облдержадміністрації, що забезпечує виконання функцій з питань агропромислового розвитку.

Рішення конкурсної комісії оформлюється протоколом.

Для отримання компенсації позичальники подають до конкурсних комісій заявку (форма заявки встановлена наказом Мінагрополітики від 01 липня 2015 року № 235 і такі документи (п. 8 Порядку № 300):

- копію кредитного договору, посвідчену банком-кредитором або обслуговуючим банком, та копії додатково укладених договорів між позичальником та кредитором;

- довідку про банківські реквізити позичальника;

- виписку банку-кредитора або обслуговуючого банку про отримання позичальником кредиту;

- копію фінзвітності за останній рік відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (додаток 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан), форма № 2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід), а для позичальників, які є юрособами та зареєстровані у поточному році, – за останній звітний період, що передує поданню заявки;

- довідку про відсутність (наявності) заборгованості з податків і зборів, видану відповідними органами ДФС;

- копії документів про оплату товарів (робіт, послуг) для підтвердження використання кредитних коштів на цілі, визначені у п. 4 Порядку № 300 (прибутково-видаткові накладні, акти приймання-передачі, акти виконаних робіт, рахунки-фактури, договори тощо).

Також рекомендуємо надати довідку про відсутність справи про банкрутство (інформаційна довідка з ЄДР підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство, яка отримується за он-лайн запитом на офіційному сайті Мін'юсту (https://kap.minjust.gov.ua/services?product_id=3&is_registry=1&keywords=&sertype=all). Крім цього – довідку-розрахунок, видану банком про прогнозовану суму відсотків, що буде нарахована позичальнику за користування кредитом до кінця поточного року.

Подані документи реєструються секретарем конкурсної комісії – представником структурного підрозділу облдержадміністрації з питань агропромислового розвитку в журналі обліку.

Прийняття рішення щодо надання компенсації

Документи розглядаються конкурсними комісіями у порядку черговості їх реєстрації.

Перевага надається таким позичальникам (п. 10 Порядку № 300):

- у першу чергу – які мають чистий дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній рік до 10 млн грн;

- у другу чергу – які займаються вирощуванням та розведенням ВРХ молочних порід, іншої ВРХ.

Після прийняття позитивного рішення щодо окремого позичальника розраховується сума компенсації відсотків в межах встановлено річного обсягу та йому видається відповідна довідка. Відтоді такий позичальник включається до реєстру позичальників.

У разі відмови в наданні компенсації позичальнику у триденний строк після прийняття такого рішення надсилається обґрунтована письмова відповідь із зазначенням причин відмови.

Компенсації підлягають частина відсотків за кредитним договором, які фактично сплачені на дату прийняття рішення, так і ті, що ще не сплачені, тобто розрахунок відшкодування робиться за усією сумою відсотків за рік (2017 р.). Несплачена сума відсотків резервується.

Позичальники, що включені до відповідного реєстру, які сплатили відсотки за кредитним договором, наприклад, за лютий 2017 р., до

07 березня подають до Департаменту агропромислового розвитку облдержадміністрацій копію платіжного доручення, засвідченого банком-кредитором або обслуговуючим банком, про суму фактично сплачених відсотків за користування кредитом за відповідний період (п. 11 Порядку № 300). Отже, за нарахованими і сплаченими щомісячно відсотками кожен місяць здійснюється їх компенсація.

Висновок, або чому не потрібно зволікати і подавати документи на компенсацію одразу після отримання кредиту?

За наявності кредиту, що відповідає умовам державної програми здешевлення кредитів, навіть до сплати відсотків, рекомендуємо подати відповідні документи на компенсацію.

По-перше, виділених коштів не так багато, а надаються вони за заявками, поданими у хронологічному порядку. По-друге, це дозволить отримати обігові кошти на проведення сільськогосподарських робіт, наприклад, на весняну посівну. Можна, звичайно, (за наявності джерела компенсації) подати заявку у грудні і отримати компенсаційні кошти за рік (а не щомісячно). Але час – це гроші.

Аграрний сектор потребує здійснення системних змін

Іван Стефанишин,
експерт аграрного ринку

Події в Україні в останній період, а саме постійні потрясіння в діяльності Агрохолдингу «Мрія», з земельним банком понад 180 тис. га земель в шести областях України, агрохолдингом «Укрлендфармінг» з 654 тисячами гектарів земель у 22 регіонах, власник якого шукає варіант продажу 50 відсотків бізнесу китайцям або американцям через тиск Національного Банку України показує, що домінування вертикально інтегрованих структур холдингового типу несе значну загрозу сільськогосподарському виробництву, а в більшій мірі сільським територіям, роблячи людей заручниками цих розборок. Слід зауважити, що заборгованість цих компаній, на сьогоднішній день, складає 1,3 млрд дол. США кожної. За останньою версією, понад 200 тис. га земельного банку «Мрії», готова купити компанія «Кернел», яка контролює близько 8% світового ринку соняшникової олії.

Продаж корпоративних прав, без будь якої інформації для власників земельних паїв, неможливість розірвання договорів оренди, які укладені на тривалий термін, фальсифікація документів, що має місце в багатьох областях України, робить досить примарним право на

власність, а в перспективі і саму власність на землю. Боротьба за розширення земельного банку супроводжується віджиманням сільських територіальних громад від реального впливу на ці процеси. Це може створювати певні перешкоди для проведення адміністративно-територіальної реформи, або гіпертрофованої її реалізації.

Існуюча структура сільськогосподарського виробництва, сформована в Україні внаслідок інституційних та фінансових преференцій для великого бізнесу і відсутності сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва. Очевидно не стане винятком і механізм державної підтримки аграрного сектору і в 2017 році, з намірами виділити половину суми для високорентабельної галузі – птахівництва, яке асоціюється в Україні з Миронівським хлібопродуктом. Мотиватор – збільшення валютних надходжень від експорту сільськогосподарської продукції поступово затягує Україну в статус аграрної держави.

Збільшення сировинної складової експорту підриває ресурсну базу комплексного розвитку сільського господарства (збалансування обсягів виробництва продукції тваринництва та рослинництва), веде до зниження родючості ґрунтів, звужує ринок робочої сили, створює перешкоди для сільської інфраструктури.

Це, в кінцевому варіанті, може привести до спаду виробництва, через зростання собівартості та неконкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках. Для прикладу, посівні площі соняшнику в Україні вичерпані на площі 6,1 млн.га. Тепер є два варіанти – або освоювати непридатні землі, або порушувати і надалі сівозміни, використовуючи значні матеріально-технічні ресурси, що призведе, в першому випадку – до зниження продуктивності, і в другому – до зростання собівартості та знищенні родючості ґрунтів. Теж саме може бути з озимою пшеницею та ріпаком в зонах їх інтенсивного вирощування.

Якщо проаналізувати економічну ефективність такої структури на прикладі Львівської області, яка можливо в меншій мірі потерпає від засилля холдингових компаній, то стан сільськогосподарського виробництва є досить неоднозначний. На сьогодні 44 сільськогосподарські підприємств вирощують 53 відсотка зернових культур, а 18 підприємств – 92 відсотки цукрових буряків. В 127 господарствах залишилось 20 тис. голів ВРХ, а в 115 агроформуваннях – 7,8 тис. корів. Це відповідно в 7 і 6 разів менше порівняно з 2000 роком. На 100 гектарів сільськогосподарських угідь зменшилось виробництво м'яса – на 16,1%, молока – на 32,3 %, яєць – на 27,3%.

На одну особу вироблено менше м'яса – на 28%, молока – на 2,7%, цукрових буряків – на 60,3 %, яєць – на 20%. Проте зросло виробництво зерна на одну особу – на 47%, яке через спад у тваринництві продається в непереробленому вигляді, овочів – у 2,9 рази, картоплі – на 32,5%, фруктів, ягід – на 2,4%. Крім зернових культур, зазначені вище прирости виробництва продукції – це заслуга особистих селянських господарств, питома вага яких у їх виробництві перевищує

Закінчення статті на 4 сторінці

90 відсотків. Питома вага діючих 788 фермерських господарств Львівщини складає трохи більше 6 відсотків, а в Україні – 7,6%.

Складною є ситуація на ринку праці. За 16 років кількість економічно активного населення зменшилась на 17,9%. (в містах на 3,6%). Економічно неактивного населення побільшало на 30% (в містах на 4,4%). Крім старіння населення (середній вік керівника особистого селянського домогосподарства – чоловіка – 59 років, а жінки – 61 рік. При цьому, кількість одружень зменшилась на 52,1% (в містах – на 2%), народжуваність – на 25 відсотків, або на 1000 осіб – на 16,5%.

За останні 26 років з карти Львівщини зникло 16 сільських населених пунктів та населення зменшилось на 127,9 тис. осіб (на 11 відсотків), зокрема в містах – на 5,3%.

Зазначені тенденції вимагають глибокої оцінки сьогоденного стану сільських територій, в тому числі, як однієї з складових, сільсько-господарського виробництва, та ефективної стратегії їх комплексного розвитку і механізмів реалізації. Це тим більше важливо при здійсненні в Україні адміністративно-територіальної реформи.

Горизонти транскордонного співробітництва

Богдан Матоліч, директор Інституту транскордонного співробітництва та європейської інтеграції (ITCI).

В умовах інтеграції нашої держави в європейську спільноту, прикордонні території повинні використати своє вигідне розташування, як додатковий ресурс для соціально-економічного зростання.

Ефективним засобом такого інтегрування, в першу чергу, є розвиток транскордонного співробітництва, який супроводжують відповідні інституції та органи влади. До основних завдань цього процесу відносять моніторинг розвитку суміжних прикордонних територій, підготовка та реалізація транскордонних програм і проектів, поінформованість населення про відповідну політику розвитку транскордонного співробітництва.

Саме такі функції протягом вже більше, як десяти років на Львівщині виконує громадська організація Інститут транскордонного співробітництва та європейської інтеграції (ITCI).

Пропонуємо короткий огляд про особливості минулого року в плані розв'язання транскордонної проблематики з точки зору фахівців Інституту.

Адже, власне в 2016 році, оживилася робота щодо маркетингових досліджень на прикордонних територіях. Цей напрямок зацікавив багато структур в пошуках інвестиційних проектів та контактів з сусідніми партнерами. З одного боку загострилася потреба розвитку бізнесу в інвестиціях із заходу, з іншого – виникла необхідність застосування інноваційних технологій та стандартів для конкурентоздатності продукції і послуг.

Характерним для минулого року простежується активізація в проведенні «круглих столів», конференцій, семінарів на тематику розвитку транскордонної співпраці. Можна до цього ставитися скептично – що це дає. Але такі заходи дали можливість зустрітися науковцям, практикам і експертам та виробити і систематизувати проблематику для прийняття владою управлінських рішень.

Активними в цих питаннях були науковці Львівського національного університету імені Івана Франка, Інституту регіональних досліджень, спеціалісти Львівської торгово-промислової палати та звичайно ITCI.

Напрацьовані у Львові пропозиції прозвучали з трибуни Верховної Ради України на парламентських слуханнях з питань транскордонного співробітництва та знайшли своє відображення у Державній програмі розвитку транскордонного співробітництва на 2016–2020 роки.

Завдяки запропонованим конструктивним розробкам, громадські організації вийшли на діалог з обласною владою. Ще однією особливістю минулого року, на наш погляд, є кооперація зусиль інституцій, які займаються проблематикою транскордоння. ITCI об'єднався у спільних заходах з Львівською торгово-промисловою палатою, Львівською асоціацією розвитку туризму, Департаментом екології та природних ресурсів Львівської ОДА, ГО «Європейська інтеграція України» та з іншими.

Треба зважити на те, що кожен наш партнер, незалежно від форм власності, володіє певним обсягом інформації і досвіду, які недоступні іншим. Тому така кооперація є взаємно корисною. Як результат – спільні проекти по означеній тематиці, спільна просвітницька робота та конкретні результати.

Закон України «Про транскордонне співробітництво» визначає, що транскордонне співробітництво – це спільні дії громад з обох сторін кордону на поглиблення економічних, соціальних, культурних відносин. Потреба в таких стосунках проявилася саме наприкінці минулого року, в період підготовки проектів в рамках Програми «Польща – Білорусь – Україна». На форумах пошуку партнерів, на підготовчих семінарах, ми бачили ділову активність представників громад, напевно, найвищу за останні роки.

Наш моніторинг щодо спільних проектів в рамках цієї Програми, показує, що районні ради і адміністрації, міські ради, які знаходяться в зоні дії транскордонної програми, подали щонайменше по три спільні проекти. ITCI в період першого набору також виступив партнером по п'яти спільних проектах.

Необхідно зауважити, що протягом 2016 року ми розробили і інші проекти в рамках Вишеградського фонду, програми USAID, Канадського фонду. Хоча на конкурсах зазначені проекти не досягли успіху, але ми пройшли добру тренінгову школу.

В минулому році Інститут закріпив свій досвід в розробці Стратегії розвитку територій. Зокрема, за угодою з міською радою, розроблено Стратегію розвитку міста Старий Самбір до 2020 року. На стадії розробки ми двічі, в серпні і вересні, провели громадські слухання напрямків стратегії за участю громадськості і депутатів.

Взагалі, потреба в проектах регіонального розвитку досить нагальна. Але новообрані та новопризначені керівники районів і міст очевидно не розібралися з поточними проблемами та їх актуальності. ITCI в цьому плані також намагається навести контакти.

Відрядно відзначити, що ділові зв'язки налагоджені з керівництвом міст Моршина, Золочева і Кам'янки-Бузької.

Ця стаття не є самозвітом за роботу в 2016 році. Намагаємось привернути увагу ще раз до важливості розвитку транскордонного співробітництва на Львівщині та необхідності систематизації заходів в регіональній стратегії.

Проблем в цьому плані ще вистачає, але є очевидним необхідність у створенні банку діючих і майбутніх транскордонних проектів, інвентаризації діючих договорів між громадами.

Також назріла необхідність створення дорадчого органу з питань транскордоння за участю спеціалістів та громадських організацій.

Велика потреба бачиться сьогодні в організації просвітницької роботи, тренінгів з представниками місцевої влади.

Є потреба в перегляді співфінансування транскордонних проектів. Ці затрати завжди себе виправдають.

Загалом, горизонти успіху проглядаються.

Радехівщина згадує знаного земляка

Просвітницько-меморіальна конференція пам'яті одному із фундаторів «Сільського господаря» о. Юліана Дуткевича

У «старі добрі» часи в хаті чи не кожного більш-менш ґаздовитого господаря Галичини був ілюстрований календар, довідник або порадак «Сільського господаря». Цікаві, практичні та добре ілюстровані видання «Сільського господаря» в багатьох домівках слугували не лише порадаком, сільськогосподарською енциклопедією, але «книгою для

читання» дорослим, а для найменших – читанкою. Товариство українських рільників нелегко поставало в умовах неприязні польської влади, але це був відгук на конкретні потреби селян. Біля витоків «Сільського господаря», як й інших суспільно-громадських ініціатив у ті часи часто стояли священики – найосвіченіша тоді частина сільського населення. Можливо не всім відомо, що одним із засновників рільничого товариства був парох села Дмитрів Радехівського району о. Юліан Дуткевич.

На відзначення дня народження цієї непересічної особи Братство бджолярів Радехівщини, у співпраці з багатьма, дуже багатьма організаціями провели наприкінці січня 2017 року у славному селі Дмитрів просвітницько-меморіальну конференцію. Село радо зустріло гостей, а селянам виявилась цікавою та корисною власна історія.

Ось короткі нотатки учасників зібрання краєзнавців, управлінців та громадських активістів.

Тарас Калита, голова Радехівської РДА. Постає отця Юліана Дуткевича вплетена у пам'ятний вінок визначних діячів Радехівщини. Поряд з Романом Шухевичем, Олександром Мишугою, професором Степаном Смаль-Стоцьким чи більш сучасним Ігорем Білоозором, ми згадуємо будителя господарської просвіти галацьких селян Юліана Дуткевича. Опинившись на теренах тодішнього Радехівського повіту, отець Юліан не лише власним прикладом показував зразки господарювання, бо мав зразкову господарку, включно із садом та пасікою, але й разом з однодумцями відважився створити добровільне господарське товариство. Так народилася ідея Сільського господаря.

Створений ним та однодумцями у містечку Олеську на Бужчині товариство «Сільський господар» (1898 р.) швидко здобуло авторитет і стало провідним на Галичині. Напередодні Першої Світової війни товариство мало вже 88 філій, 1324 осередки та понад 32 тис. учасників. Для багатьох галичан «Сільський

Закінчення статті на 5 сторінці

господар» дав путівку в успішне господарювання, ще для багатьох він став школою відповідальності та патріотизму. Напевно – це чудовий зразок служіння справами, а не показним патріотизмом, народів та рідній землі.

Зиновій Твердохліб, радехівчанин, краєзнавець, активіст-пасічник. Постать о. Юліана Дуткевича є цікавою і повчальною. Уродженець Львова він мав природжену любов і пошану не лише до свого духовного покликання, але й хліборобської праці. Не випадково, навчаючись у духовній семінарії він ретельно вивчав садівництво та пасічництво. І це стало не лише йому, а що важливо – суспільству, у корисній нагоді. Про отця Юліана як пасічника, як організатора «Сільського господаря» згадують позаслужі багато. Але цікаво, що він ще був добрим порадиником та розрадином.

Якщо пригадати ті суворі в економічній площині часи, то зародкова міграція була тотальною та наростаючою. Тож чимало селян приходили до Дуткевича з проханням позичити гроші на дорогу «за океан». І перше, чого пробував навчати о. Юліан – «не поспішайте покидати домівку, а гроші, які би мав вам позичити, краще уживайте на розвиток і покращення власної господарки».

Цікаво, що знаючи нужденний матеріальний стан селян Галицького краю, о. Ю. Дуткевич вів тривалу переписку із тодішнім секретарем відділу освіти Уряду УНР О. Барвінським. Як допомогти селянам, як підняти їх господарку, як доправити туди гріш, насіння, якісний реманент чи племінну худобу – такими були питання, що переймалися вони. Не про власні маєтки-достатки дбали, не переймалися недостатньою платнею, а думали як допомогти народів, як зрушити з місця господарку.

Личак Ірина, провідний бібліограф Радехівської ЦРБ. Бібліотека не лише сховище книг, а місце де книги «живуть» і промовляють до читачів. Тому ми в Радехівській районній бібліотеці створили виставку книг, присвячену нашому землякові отцю Юліану Дуткевичу. Коли ж дізнались про конференцію у Дмитрові – надали організаторам допомогу у пошуку згадок, інформаційних джерел та творів. Приємно, що о. Юліан Дуткевич, окрім вже загаданих добрих справ, був ще й творцем друкованого слова. Зокрема, його перу, щоправда – під псевдонімом Е. Варнич, належить відома збірка оповідань «Цвіти і будяки». Цікаво, що у нього було ще декілька псевдонімів – Юліан Варчин, Комар, Вар. Чи маємо ми зберігати пам'ять про таких людей – однозначно «так». При вході у читальний зал бібліотеки, яка у нас в Радехові розміщена у дуже історичній споруді колишнього «Народного дому», ми розмістили банер із описом відомих радехівчан. Вже зараз бачимо – цей перелік не повний, бо земля наша багата такими славними людьми як о. Юліан Дуткевич.

Василь Призва, начальник відділу агропромислового розвитку РДА. 160 річницю з дня народження о. Юліана Дуткевича Радехівщина згадала у просвітницько-меморіальній конференції. Приспане зимою та снігом, велике село Дмитрів гостинно і зацікавлено приймало конференцію. І це, здавалось би, – погляд у минуле. Але як говорили учасники конференції це все ж «минушина для майбутнього». Чимало тодішніх проблем, бідність, безробіття, відчай та еміграційні тенденції – спроєктували на сучасність. Чи не можна це вирішити подібними методами – підтримкою ініціатив, гуртуванням, освоєнням садівництва, городництва, пасікою чи співпрацею в кооперативі?

Мовчазна процесія ходи із церковними хоругвами від хаму Воздвиження Чесного Хреста до сільського витрата Дмитрова поступово розговорилась. Говорили про минуле, а ще більше – про тривожне сучасне, Донбас та олігархів і сумно визнавали – тепер би таких відданих та присвячених рідному народів людей як о. Юліан Дуткевич, може бісправили краще?

Юрій Губені, професор, житель Радехова. Наше сільське господарство та село поступово набуває не лише нових рис, але й римує нові інституційні шати. Все активніше діють громадські організації, сільські жителі починають задумуватись про співпрацю та взаємодопомогу. Але це не нові інституції – а забуті, вичавлені з господарського життя минулим режимом. Чому так боялись «Сільського господаря», «Маслосоюзу» товариства «Пасічник» та інших, здавалось би абсолютно нейтральних до комуністичної ідеології організацій? Тому що такі установи – будителі свідомості, носії змін, ініціативи та особистості.

Приємно, що земляки знайшли прийнятну і цікаву для жителів самого села Дмитрів форму відзначення пам'яті їх пароха. Сючи духовні скарби він, цей невтомний отець-господарник, сіяв також зерна господарності, ощадності, співпраці та ініціативності. На таких паростках ґрунтується

сучасне підприємництво, вільний дух ринку та людина-громадянин. Спадщина отця Юліана Дуткевича не лише в історичному минулому, його друкованих творах чи споминах про нього. Вона – у ідеї селянина-господаря, селянина, відповідального за свої село, свій край та країну.

Братство бджолярів Радехівщини – активна та знана у нашому краї громадська організація. Як бджілки, що бережуть і примножують скарби вулика, вони зуміли побачити цінність та роль отця Юліана Дуткевича та з відзначенням 160 річчя немов би оновили його доробок. Може й тому, що отець Юліан був завзятим та вправним пасічником, а також керівником секції пасічників у «Сільському господарі». Від громади Радехівщини треба сказати усім учасникам конференції, а найперше – організаторам: «велике дякую!».

Автор: Юрій Губені, доктор економічних наук, професор, Львівський національний аграрний університет

Концепція обласної програми поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) на прикладі Львівщини

Андріян Фітьо, економічний аналітик, керівник ГО «Український центр стратегій та розвитку»

Однією з найважливіших та найнагальніших проблем у Львівській області є продукування та накопичення відходів, об'єми яких зростають стрімкими темпами, і вже значно перевищують можливості безпечної переробки, знешкодження та утилізації.

Щорічно на Львівщині утворюється понад 650 тис. тонн твердих побутових відходів. Накопичення такої кількості залишків діяльності людини негативно впливає на стан навколишнього природного середовища. Негативні впливи спричинені, в тому числі побутовими відходами проявляються, також у зниженні якості життя наших

громадян, підвищенні захворюваності, як у дорослих так і дітей, погіршенні їх життєвих умов, зниженні продуктивності праці та погіршенні здоров'язгалом.

Критичним є те, що станом на сьогодні відсутня офіційна, затверджена обласною радою обласна програма поводження з ТПВ, так як Програма поводження з твердими побутовими відходами на період 2007-2015 років, затвердженої рішенням Львівської обласної ради № 310 від 12.06.2007 р., по-перше, вже давно морально застаріла, а по-друге, не є актуальною внаслідок сплину терміну.

Роботу над пропонованою Концепцією було розпочато ще на весні 2012 році з розумінням, що закінчується терміни Програми поводження з ТПВ на період 2007-2015 років. Більш того з'явився проєкт змін до Закону України «Про відходи» в якому передбачалась заборона захоронювати необроблені відходи починаючи з 01.01.2016 року. Зараз цю норму від терміновано до 01.01.2018 року. Отже, було розроблено цілісну обласну програму поводження з ТПВ на період 2013-2020 років, якій передбачалось, в тому числі, закриття та рекультивация Грибовицького полігону починаючи з 01.01.2016 року.

Саме головне, в основу нової програми закладено філософію «Нуль відходів». Звичайно, перехід до такого філософського концепту має бути поступовим, так як є надзвичайно вартісним. Як економічній передумови була орієнтація на соціально-справедливий тариф по усій території області. Це також, є одним з факторів доцільності розробки комплексної програми, а не для окремого окремого населеного пункту, яким є, наприклад, місто Львів.

Базові принципи:

- Кластерний підхід;
- Роздільний збір;
- Двоетапне перевезення;
- Переробка відходів;
- Безпечне депонування відходів;
- Єдина тарифна політика.

В основу нової програми покладено економічну модель розбиття на кластери, в яких основною одиницею є сміттєперевантажувальна станція, що є індустріальним парком. На такій станції здійснюється збір, первинна обробка не лише ТПВ але і переробляються будівельні відходи, чи відбувається депонування відпрацювавши свій ресурс автомобілів, акумуляторів і т.д.

Варто зазначити, що такий підхід дає можливість вирішити питання твердих побутових відходів не лише для Львівщини, але і для всієї України, особливо в контексті процесів децентралізації та Закону України «Про співробітництво територіальних громад».

Мета програми. Програма зорієнтована на досягнення двох пріоритетних цілей:

- створення умов для переходу від захоронення на полігонах ТПВ до системно-промислового обробітку таких відходів з виділення з їх складу значної кількості вторинної сировини з метою подальшого використання та залучення до кругообігу у виробничих та технологічних процесах;

- формування культури поводження з ТПВ, зменшення негативних впливів на біогеоценози Львівщини та прилеглих територій, створення безпечних умов для проживання та життєдіяльності населення.

Закінчення статті на 6 сторінці

З метою реалізації єдиної тарифної політики та мінімізації негативних впливів на навколишнє природне середовище пропонується кластерний підхід (рис.1)

Рис.1. Кластерний підхід до формування системи поводження з ТПВ у Львівській області

Завдання програми. Програма передбачає реалізацію наступних заходів:

- створення в межах Львівської області чотирьох кластерів, запровадження роздільного збору, двоетапного вивезення ТПВ, будівництва сміттєпереробних заводів та полігонів ТПВ в кожному з кластерів;
- припинення операційної експлуатації полігону ТПВ «Збиранка», утилізацію несанкціонованих звалищ ТПВ;
- створення оптимальної господарської економічно-правової моделі щодо поводження з ТПВ;
- створення економічних умов залучення приватних інвестицій, формування досконалої моделі публічно-приватного партнерства;
- запровадження доступу громадськості до інформації та об'єктів пов'язаних з поводженням з ТПВ.

Кінцеві рішення щодо завдань програми приймаються після широкого обговорення з громадськістю та органами місцевого самоврядування (рис.2).

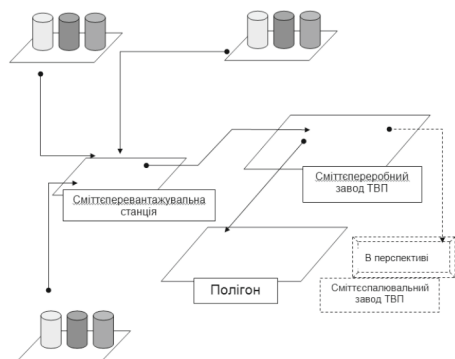

Рис.2. Концептуальна модель організації системи переробки ТПВ на регіональному рівні

Очікувані результати.

Очікувані результати від реалізації програми:

1. Перехід на повну переробку ТПВ.
2. Зменшення не менш ніж на 50 % маси і не менш ніж 70 % об'єму ТПВ, що підлягають захороненню.
3. Залучення не менш як 50 % ТПВ у повторний господарський обіг.
4. Ліквідація усіх несанкціонованих звалищ ТПВ до 2015 року.
5. Створення умов для унеможливлення виникнення нових несанкціонованих звалищ ТПВ.
6. Покращення санітарно-гігієнічної ситуації у Львівській області.
7. Усунення причин що спонукають до соціальних нестабільностей стосовно об'єктів поводження з ТПВ.

Боятися не високих витрат, а низьких доходів і паразитизму – Богдан Заблоцький

Уряди прем'єрів Арсенія Яценюка та Володимира Гройсмана намагалися звести бюджет і платіжний баланс з дефіцитом і розпочати планомірне економічне зростання, а депутати позафракційних груп, опозиції та деякі з владної коаліції без аргументів зростання реальних доходів дуже промовисто виступають захисниками зниження тарифів на комунальні послуги і підвищення рівня соціальних виплат. Ми звернулися до економіста, автор підручників з національної і перехідної економіки Богдана Заблоцького внести ясність у це непорозуміння.

- Чи не здається Вам, що критичні виступи на адресу урядів з приводу реформ, зростання цін і тарифів з боку багатьох народних депутатів є ознакою кризи у владі?

- **Б.З.:** Знаєте, суспільство за інтелектом і обговоренням ходу управління країною можна умовно поділити на три рівні: з високим – обговорюють чинники розвитку (5%), з середнім – обговорюють події (45%), з низьким – обговорюють людей (50%). Критична маса очевидна. Переважає чисельність не з свідомістю національного патріотизму з мисленням стратегії розвитку, а з мисленням популізму, що на руку зовнішньому ворогу і тим, кому успішна Україна – кістка в горлі. Особливо тим, хто не при владі, але прагне її.

- Що, на Ваш погляд, в економічній політиці України мало б бути пріоритетом з пріоритетів і компромісом між урядом і депутатами при прийнятті рішень?

- **Б.З.:** Для кожної людини, району, області, уряду принципово є фінансова формула їх діяльності і досягнення балансу «**доходи = витрати**». Якщо доходи вищі від витрат, то є заощадження, а якщо нижчі, то формують борги. В Україні всі бюджети влади з хронічним боргом, близько двох третин населення не зводять доходи з витратами через хронічну нестачу доходів, точніше внаслідок знецінення гривні. При тому всьому, уряд змушений запозичувати кошти для стабілізації через виплати на соціальні потреби, а депутати і населення вимагають зниження витрат. Компромісом між урядом і депутатами Верховної Ради України має бути зміщення акценту з необґрунтованих претензій щодо зростання «витрат» на обґрунтовані аргументи зростання «доходів».

Не треба боятися високих витрат, а низьких доходів, марнотратства та бюджетного паразитизму. Обговорювати потрібно шляхи і прийняти рішення для зміцнення гривні, стабілізації цін і знаходити джерела зростання власних реальних доходів, а не піаритися зниженням витрат, тобто тарифів і індексацією інфляційних доходів при зростанні курсу валют і цін.

- Що означає проводити урядову політику і законодавство з боку народних депутатів щодо «зростання доходів»?

- **Б.З.:** Насамперед потрібно заявити населенню України: доходи потрібно заробляти, а не отримувати, і жити за результатами своєї продуктивної і ефективної праці. Продуктивна праця – виробництво товарів, робіт і послуг за одиницю часу (годину, тиждень, рік) і на одну людину, ефективність праці – створення доданої вартості (підприємство, громада та регіон), ВВП на рівні країни у вартості вироблених товарів, робіт і послуг, тобто чистого доходу в цілому і на одного жителя України. Чим більша маса вироблених в Україні товарів і послуг, тим більша маса сукупного доходу усіх і кожного.

- Ви можете дати оцінку реальному стану виробництва натуральних товарів і чистого доходу в Україні?

- **Б.З.:** За період 2013-2016 рр. ВВП на одного жителя України вироблено у межах 33-35 тис. грн в рік, або приблизно 2,7-2,9 тис. грн на місяць. Це означає, що ніхто – ні державні службовці, ні інші працівники не можуть одержувати у вигляді заробітної плати, пенсії більше, ніж 3,0 тис грн на місяць. А отримують від 5,0 тис грн до 50,0 тис грн щомісячно. За рахунок яких джерел: прем'єр-міністр та міністр фінансів України зверталися до МВФ та інших міжнародних фінансових організацій за позиками, щоб підвищувати чиновникам їхні оклади. Якщо їхня праця не впливає на зростання продуктивної та ефективної праці при виробництві товарів і чистого доходу, то це чистий «бюджетний паразитизм», ознаками якого є інфляція і обмежена платоспроможність частини населення та бюджету влади.

- На що конкретно повинна спрямовуватися політика уряду для фінансово-економічної стабілізації?

- **Б.З.:** Ви добре запитали. На залучення інвестицій, розвитку сільського господарства, машинобудування, легкої промисловості, малого та середнього підприємництва, прискореного виробництва товарів, зростання доходів підприємств, національного і особистого доходу людини. Розподіляється для споживання не додана вартість (ВВП), а національний дохід, який є розрахунково відмінний від ВВП. ВВП – це оплата праці, податки, амортизація основного капіталу і чистий прибуток виробників. Національний дохід – оплата праці і премії, доходи мікропідприємств, рентний дохід власників нерухомості, прибуток корпорацій, чистий відсоток (різниця між отриманими відсотками із-за кордону і сплаченими відсотками за кордон). Наявний особистий дохід – це особистий дохід мінус податки і неподаткові платежі. Ось тут би енергію депутатів усіх рівнів зосередити на створенні умов зростання продукту і національного доходу, працюючи продуктивно і ефективно, а не паплюжити уряд і не розхитувати ситуацію на потіху зловмисникам.

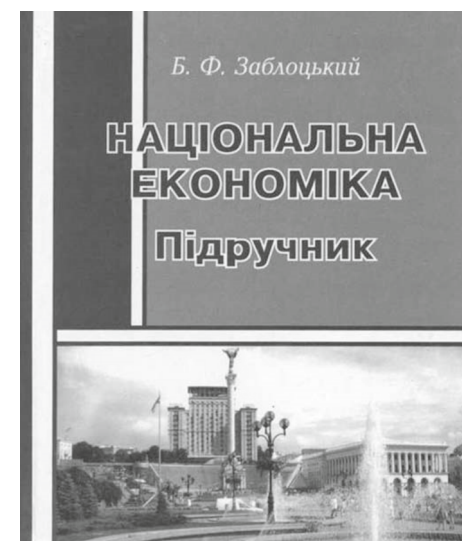
- Якими є умови прискореного виробництва товарів, робіт, послуг, ВВП та національного доходу?

- **Б.З.:** По-перше, запровадження і дотримання принципів ринкової економіки: економічна свобода виробництва продукції і її споживання; пріоритет приватної власності та ініціативи виробників продукції і їх захисту; конкуренція виробників; інфраструктура фінансового ринку для прискореного руху грошей, інвестицій; інфраструктура для прискореного руху товарів; бюджетні обмеження (недопущення марнотратства і паразитизму), передбачувана політика влади. По-друге, спрямованість рішень влади і зусиль підприємств на оптимізацію виробничої функції, а саме, зростання обсягу виробництва за рахунок: а) зростання інвестицій; б) зростання зайнятості; в) зменшення втрат робочого часу. По-третє, скасування всіх бюрократичних перешкод малого та середнього підприємництва, його підтримки і захисту. По-четверте, активізація ефективної виробничої функції, тобто зниження матеріальних і трудових затрат в одиниці виробленої продукції, і зростання норми чистого продукту та доходу.

- Які з перерахованих Вами умов потребують найбільшої уваги уряду і Верховної Ради України сьогодні?

- **Б.З.:** На моє переконання як економіста – всі. Коефіцієнт корисної дії спільної діяльності міністрів і депутатів мабуть не більше 20%; тобто біля 15 % – уряду і 5 % – депутатів. Решта – це розмови парламентарів і вимушене виправдовування урядовців перед ними. Таке враження, що більшість депутатів взагалі не знають принципів ринкової економіки, де головним персонажем є продуктивна людина, що виробляє продукт, а не представники Верховної Ради, які марно витрачають час і суспільні гроші.

Що стосується виробничої функції, то не створені умови для здійснення інвестицій і їх захисту, зростання зайнятості і капіталізації активів (за винятком хіба що земель сільськогосподарського призначення), мінімізації втрат робочого часу. Проте, офіційна статистика, наприклад, не фіксує втрат робочого часу. Свого часу такі втрати офіційно становили 20% і ще 15-20 % – неофіційно. Фактично, це свідчило про недовиробництво реального продукту і грошового доходу на 35-40%. Кількість малих і середніх підприємств (МСП) повинна зростати, а реальна кількість економічно активних МСП зменшується через податково-кредитні бар'єри.

Низька продуктивність виробничої функції впливає на зростання затратної функції у вартості випуску продукту з рентабельністю (прибутковістю) від -5 % до +5 %. У структурі реалізованої продукції за галузями економіки домінує торгівля – 55 %, близько 20 % – промисловість і лише 8 % – сільське господарство, яке дає населенню доходи і прибутки.

- *Таке враження з Вашої аргументації, що за депресивний стан економіки і фінансів в Україні більше відповідальні депутати, ніж уряд? Як це можливо?*

- **Б.З.:** В Україні парламентсько-президентська владна система. Владна коаліція обрала уряд, дала йому повноваження збалансувати доходи з витратами, досягнути стабілізації і почати заходи економічного зростання. Процес стабілізації і далі економічного зростання здійснюється за ініціативи прийняття потрібних законопроектів з боку уряду і їх удосконалення з боку депутатів. Депутати дві третини урядових законопроектів відхиляють, участі в їх вдосконаленні не беруть, роблять перерви у роботі сесії, а інколи бракує простої більшості голосів в залі засідань парламенту – ось неповний перелік «бюджетного паразитизму» тих, хто конституційно відповідає за розвиток економіки і піднесення добробуту людей.

- *Якими мають бути основні макроекономічні показники, щоб можна було схвалювати і підтримувати роботу уряду і народних депутатів?*

- **Б.З.:** З погляду зусиль для стабілізації економіки урядам А. Яценюка та В. Гройсмана дорікати не можна. Інертність щодо досягнення стабілізації викликана інертністю народних депутатів і неприйняття потрібних уряду законів, що є марнотратством часу. А час – це гроші, точніше втрата виробництва товарів, грошових доходів і зростання боргів. Що стосується макроекономічних показників, пропорцій і динаміки яких мають досягнути народні депутати та уряд, то основні з них мають такі параметри сьогодні: випуск продукції і ВВП – 1,22 або 22 % щорічного зростання, у тому числі за рахунок обсягу реальних товарів, робіт і послуг – 1,04 (4%) і цін 1,17 (17%), зростання маси грошей в обігу – 1,30 (30 %) щорічно, що характеризує хронічну депресію з ознаками стабільної гіперінфляції. Це і є фактично результат стану економіки від рішень депутатів і урядів. За сьогоднішнім станом економіки, інфляційних доходів людей з певністю можна сказати, що депутати і попередні уряди не орієнтували свої рішення на стабілізацію і добробут людей. У порівнянні доходів українців і мешканців розвинутих країн в перерахунку на одного жителя ми істотно відстаємо: на одного українця у рік виробляється ВВП у сумі 1,5-2,0 тис. дол США, а на одного американця – 39-40 тис. дол. США, японця – 38-40 тис. дол. США, європейця – від 15 до 35 тис. дол. США.

- *Чи існують загрози внаслідок таких диспропорцій і які заходи слід здійснити, щоб запобігти поглибленню кризи?*

- **Б.З.:** Гарне запитання. Що стосується загроз, то вони стосуються поступового і швидкого наближення України до неплатоспроможності, відповідно і до низького рівня

обороздатності та національно-державної безпеки загалом. Сьогоднішня військова окупація частини територій цьому приклад. Спробую нагадати: Президент Віктор Ющенко практично двічі узгодив з Євросоюзом і НАТО питання надання плану дій щодо членства в НАТО, тобто вступ до клубу колективної безпеки. Вихід з кризи є і він чітко виписаний, наприклад, у Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України ще на початку січня 2015 року. Стратегія передбачає багато напрямів реформ, але ключові з них – орієнтовані на стимулювання інвестицій у розвиток виробництва, зростання доходу і добробуту людей. Зокрема, децентралізація державного управління – це передача ініціативи і фінансових ресурсів для розвитку територій місцевій владі, дерегуляція – розвиток підприємництва у всіх секторах національної економіки. Громади самі мають стимулювати розвиток виробництва, отримувати доходи і витратити їх для розвитку самих себе. Вірю, що їм це вдасться.

*Розмову вів Богдан Залізняк
(Прес-центр наукової журналістики
Західного наукового центру
НАН і МОН України)*

Філософія життя справжнього пасічника полягає в органічному плеканні Божої комахи – Леонід Ходаківський

Галузь бджільництва відіграє важливе значення для розвитку сільського господарства та забезпечує важливі валютні надходження від експорту продукції. Про власний успішний досвід пасічництва читачам видання розповів бджоляр з Пустомитівського району Львівщини Леонід Ходаківський.

- *Розкажіть будь ласка про історію створення Вашої пасіки?*

- **Л.Х.:** Пасіку засновано в 1985 році в затишній місцевості з садом недалеко від міста Винники. Напевно потяг до пасічництва в нашій родині був генетично закладений, оскільки мій дід мав 20 бджолосімей, прадід 70 ще наприкінці XIX ст. І мій син також охоче переймає засади бджолярської професії. Я дуже хотів утримувати бджіл і як тільки з'явилися можливості одразу почав утримувати власну пасіку. Спеціалізованої освіти я не мав, тому закінчив спеціальні курси на початку 1990-х років, які проводилися у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького. Самостійно вивчав спеціалізовану галузеву літературу, шукав знайомих пасічників, слухав досвідчених бджолярів з братства пасічників «Рій». Після 2000 року на нашій пасіці отримується близько 100 бджолосімей, хоча щорічно кількість коливається на 5 % в одну чи іншу

сторону. Наша пасіка кочового типу, що дозволяє транспортувати вулики в різні регіони та отримувати різні види медів. Домінуюча порода бджіл на пасіці – Карпатська бджола, порода якої добре зимує і стійка до хвороб. Маю також невеликий апітерапевтичний будинок, переважно для оздоровлення знайомих та родичів.

- *Який асортимент продукції пропонуєте на ринку?*

- **Л.Х.:** Ми пропонуємо споживачам широкий асортимент медів – карпатське різнотрав'я, польове різнотрав'я, гречаний, липовий, ріпаковий мед і лікувальні засоби – підмор, екстракт прополісу, забрус, перга, екстракт личинок воскової моли. Є також спеціальний набір «Різдва меду», коли в одній банці є 2-3 види медів. Реалізуємо мед переважно на ярмарках в межах Львівщини, зокрема і на ярмарку «Добрі традиції Галичини».

- *Які проблеми, на Вашу думку, істотно стримують розвиток бджільництва?*

- **Л.Х.:** Зазначені проблеми варто розділити з точки зору економічного та технологічного аспектів організації бджільництва. Економічні проблеми – це різке зниження платоспроможності населення в останні роки, що ускладнює збут продукції на внутрішньому ринку. Крім того, компанії, що здійснюють експорт меду переважно з центральних та південних областей України суттєво зменшили закупівельні ціни. Як правило медозбори в пасічників Західної України значно менша, ніж в центральних та південних областях (Одеська, Херсонська, Миколаївська, Полтавська, Запорізька). Проте якісні характеристики меду в західних областях України кращі і він ціниться вище. Раніше наші області домінували в розведенні чистопородних Карпатських бджіл і реалізації бджолопакетів в інші області, які продукують більше дешевих медів. Проте кон'юнктура змінюється і бджолярам нашої області доводиться переорієнтовуватися більшою мірою на виробництво меду також. Мед використовують при виробництві продукції різних галузей – від кондитерської продукції до виробництва тютюнових виробів.

Оскільки вартість пального в останні роки зросла, то бджіл з власної пасіки я транспортую на невеликій відстані в межах 100-150 км – в Тернопільську область для збору гречаного меду і в Старосамбірський та Турківський райони Львівщини для продукування меду Карпатського різнотрав'я. А раніше наша пасіка неодноразово була навіть в Одеській області для збору акацієвого меду.

З технологічної точки зору проблеми бджільництва в основному стосуються неконтрольованого застосування хімічних засобів захисту рослин при вирощуванні рослинницької продукції агровиробниками і використання

хімічних препаратів при лікуванні бджіл. Залишки цих препаратів також можуть потрапляти у продукцію бджільництва, яка реалізується кінцевим споживачем. В країнах Європи вже є підходи щодо застосування фітопрепаратів при лікуванні бджіл, але це триваліший процес, а тому більшість бджолярів в Україні віддають перевагу швидким і більш перевіреним методам лікування.

- *В діяльності яких галузевих громадських організацій Ви приймаєте активну участь?*

- **Л.Х.:** Приймаємо активну участь в діяльності Братства Пасічників «Рій» на Львівщині, а також «Гільдії медоварів України» та обласному її відділенні. В Братстві Пасічників «Рій» одержую корисну і цікаву інформацію про сучасні технології бджільництва, активно співпрацюємо з колегами з Польщі в обміні досвідом та знаннями. В другій організації ми об'єдналися для відродження традиції виробництва питних медів – напоїв, які є оздоровчими і не викликають звикання до алкоголю. Захоплююсь також апітерапією. Спонукало зайнятися апітерапією те, що вся продукція бджільництва – від божої комахи, і ними можна, – при правильній обраній схемі та підходах, – лікувати практично всі хвороби. У Києві в ННЦ «Інститут бджільництва імені П. І. Прокоповича» проводилися курси по апітерапії, вивчав також досвід Житомирської області і після накопичення актуального досвіду і знань щодо констукції побудову в апітерапевтичний будиночок в себе.

В країнах ЄС держава надає значну підтримку розвитку галузей бджільництва, наприклад компенсуючи до 50 % вартості при купівлі обладнання і технічних засобів.

Тому бджолярів в ЄС зацікавлені бути членами галузевих асоціацій, оскільки в інших випадках можливості одержання державної підтримки обмежені. До речі, в Україні в 1990-х роках діяла програма фінансової підтримки бджолярів. Відповідно до програми, фінансова підтримка в сумі 6-9 грн на одну бджолосім'ю надавалася лише у випадку членства пасічника в галузевій обласній асоціації бджолярів. Звісно, подібна сума не була дуже критичною для бджолярів, проте також стимулювала гуртуватися в громадські організації.

- *Чи переймають традиції ведення пасічництва члени Вашої сім'ї?*

- **Л.Х.:** Мій син Володимир завершив навчання в Гадяцькому аграрному училищі в Полтавській області по професії бджоляра. Директор училища Наталя Сенчук приділяє дуже вагомий увагу забезпеченню високої якості навчального процесу і контролює фаховість викладання. На даний час завдяки програмі міжнародних обмінів Гадяцького аграрного училища, Володимир навчається в Технікумі бджільництва в м. Пшчеля Воля (Люблінське воєводство, Польща). Я дуже тішуся, що Володимир хоче продовжити сімейну традицію пасічництва і вже зараз він мені дуже допомагає у періоди канікул.

Розмову вів **Ігор Вуйцик**
(Львівська Аграрна палата)

SWOT-аналіз органічного ринку в Україні

Тетяна Ситник, експерт з розвитку органічного ринку в Україні, керівник Академії роздрібної торгівлі

- Ідея органічного продукту гарна, говорите правильні слова, – звертається кожна п'ята незнайома людина у facebook, – але це для мене нове, що я можу тут робити? Скажіть, що на цьому ринку приносить прибуток, яку діяльність краще розпочати, у що вкладати гроші?

Очільник Мінагрополітики звітує, що Україна може стати успішною аграрною державою, а голова правління Федерації органічного руху України додає, що країна має необмежений потенціал стати однією з найкращих органічних аграрних держав світу.

Перехід на органічне виробництво має стратегічне значення для здоров'я нації, збереження біорізноманіття, відродження родючості ґрунтів, створення окремої потужної системи в сільському господарстві та харчовій промисловості – органічне виробництво.

Наразі вчасно приймати нові стратегії розвитку приватного агробізнесу в унісон з державним

стратегічним планом реформування аграрної галузі «3+5», де йдеться про органічне виробництво, та про підтримку дрібних фермерських господарств. Адже світова практика свідчить, що успішна модель органічного виробництва найбільш підходить для середнього та дрібного фермерства. Органічна ферма має багатофункціональне завдання, де є місце для саду та овочівництва (відкритий ґрунт, теплиці), великої рогатої худоби та бджільництва. В ідеалі ферма сама себе забезпечує добривами, кормом для тварин, посадковим матеріалом.

Пропоную в кожному пункті SWOT аналізу побачити не лише оцінку існуючої ситуації, а можливість для планування діяльності з використанням органічних технологій, які з часом зроблять Україну процвітаючою.

Плюси, внутрішні чинники, які забезпечують прискорене просування:

- Перш за все, це люди, які вирішили взяти на себе відповідальність за результати своєї діяльності. В 2016 році зареєстровано близько 300 сертифікованих операторів (підприємств) органічного ринку, щомісяця по всій країні проходять спеціалізовані семінари, конференції круглі столи, а Мінагрополітики, підготували новий законопроект, який узаконить процеси органічного виробництва відповідно до європейських стандартів;

- Україна володіє десятою частиною запасів чорнозему у світі. Він займає близько 44% території країни. Розумно використовувати це багатство з умовою збереження родючості ґрунтів для наступних поколінь. Нажаль статистика свідчить, що внаслідок екстенсивного ведення сільського господарства з року в рік зменшується частка гумусу, відбувається інтенсивний розвиток ерозійних процесів, – ці негативні наслідки обов'язково потрібно враховувати в стратегічному плані як втрати основного ресурсу;

- Попит на органічну сировину з України високий;

Споживачі міст-мільйонників вже мають можливість купувати локальну органічну продукцію через роздрібні мережі, спеціалізовані магазини та інші канали збуту. Завдання найближчих пар років – створити діючі канали збуту по всій країні.

Мінуси, внутрішні чинники, які гальмують процес розвитку (прошу їх прийняти як ви-клик, куди витратити свій час, щоб змінити ситуацію):

- Непропорційна поінформованість суспільства про переваги органічних продуктів: тільки Київ, Львів проводять органічні ярмарки 1-2 рази в рік. Тільки Київ та Одеса мають від 20 торгових точок де можна купити сертифікований органічний продукт, в той час, наприклад, Миколаїв та Полтава не мають необхідної пропозиції й від одного магазину;

- Відсутня інфраструктура для органічного ринку:

• не достатньо фахівців з аграрною освітою про органічне землеробство, рослинництва та тваринництва;

• відсутня пропозиція ринку насінництва та розсадництва (районованих сильних сортів культур, з високими смаковими якостями і лежкістю);

• не вистачає с/г техніки (для поверхневого обробітку) та обладнання для переробки сировини для дрібних та середніх с/г виробників;

• є врожай, але не має поширеної практики збуту на внутрішньому ринку: потрібні локальні ринки, коротка логістика, спеціальні технічні умови для фірмових торгових точок по продажу органічної продукції (з коротким терміном зберігання), з лабораторним обладнанням для контролю безпечності продукції;

- Слабка соціальна поінформованість та робота з обізнаністю споживачів про відмінності органічного виробництва та різницю між органічним та неорганічним продуктом. Малий відсоток споживачів розуміють різницю між: сертифікованою органічною продукцією, псевдо органічною, продукцією з екомаркуванням, продукцією зі свого городу та продукцією, яка продається на ринку. Для органічних фермерів та виробників це недоотримання прибутку, неповернення вкладених коштів у органічну справу, «повернення» непроданої продукції з полиць магазинів.

Відсутність активної реклами – особливо дрібні фермери, поодиночки, не мають маркетингових та рекламних бюджетів.

Зовнішні чинники, які стимулюють розвиток органічного ринку. Можливості:

- Зміна смаків та потреб споживачів на внутрішньому та зовнішніх ринках;

- Щорічне зростання попиту на натуральні локальні продукти;

- Поступове розширення ринків збуту та збільшення експорту;

- Нова хвиля створення кооперативів та кластерів. Існує справжній виклик стійкості для учасників нашого внутрішнього органічного ринку, поодиночки складно вести діяльність, завоювати довіру споживача та просувати продукцію на ринку;

Показові приклади розвитку органічних ринків в інших країнах. Наприклад, завдяки багаторічному впровадженню програми «Їжа для життя» (включення органічних продуктів у меню шкільної їдальні, Лондон) – відсоток учнів з надмірною вагою знизився з 10% у 2002 році до 2%

у 2010 році. Разом з тим покращилися успіхи школярів у навчанні, – позитивно склали іспити 90% випускників, порівняно з 32% у 2002 р. У 2010 році у США, Мішель Обама оголосила про старт величезної державної програми «Let's Move!» на 2011-2021 рр, мета якої «здорові діти, зниження відсотку ожиріння, здорова нація», фінансування Урядом – мільярд доларів щорічно. Новий бюджет Данії передбачає фінансування 60% органічних продуктів в їдальнях державних установ;

- Соціальні онлайн мережі мають найбільший вплив на обмін інформацією про органік. Для популяризації та підвищення обізнаності про органічне виробництво підключаються регіональні ЗМІ;

- З кожним роком з'являються програми підтримки цього руху, і в основному за цими асоціаціями та фондами стоїть громадськість. Люди хочуть бути здоровими і жити на здоровій планеті.

Кожному, хто має відношення до агоринку бажано досягти потенціал використання органічних аграрних технологій в умовах родючих територій, і зрозуміти, що для українців це подарунок долі, який є головною конкурентною перевагою та критерієм успіху.

Державна установа «Львівська обласна фітосанітарна лабораторія»

Надія Кіш, директор ДУ «Львівська обласна фітосанітарна лабораторія»

В грудні 1939 р. була створена міжобласна карантинна лабораторія по західних областях УРСР. Основне завдання, яке вона виконувала – це проведення обстежень та експертизи посівів картоплі на виявлення раку картоплі.

В червні 1941 р. діяльність лабораторії була перервана початком Великої вітчизняної війни. Після звільнення Львівської області від німецько-фашистської окупації лабораторія відновила свою діяльність в серпні 1944 р., під керівництвом Сажина Дмитра Панкратовича.

З цього часу по червень 1947 р. лабораторія входила в Державну інспекцію по насінницькому контролю і карантину сільськогосподарських рослин Народного комісаріату землеробства СРСР по Львівській області.

В липні 1947 р. на підставі наказу Міністерства Сільського Господарства СРСР була перейменована в Державну інспекцію з карантину сільськогосподарських рослин МСГ СРСР по Львівській області.

В березні 1968 р. вона була перейменована в Прикордонну Закінчення статті на 9 сторінці

державну інспекцію з карантину рослин МСГ СРСР по Львівській області.

Державна установа «Львівська обласна фітосанітарна лабораторія» створена у 2012 р. відповідно до Положення про Державну ветеринарну та фітосанітарну службу України і належала до сфери управління Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України.

На сьогоднішній день Державна установа «Львівська обласна фітосанітарна лабораторія» підпорядкована Державній службі України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів та належить до сфери управління.

Спрямування та координація діяльності Львівської фітолабораторії покладено на Департамент фітосанітарної безпеки, контролю у сфері насінництва та розсадництва Держпродспоживслужби.

До складу лабораторії входять: відділ фітосанітарних процедур, відділ фітосанітарного аналізу, відділ біологічного захисту, відділ бухгалтерського обліку і фінансової звітності, загальний відділ. Згідно штатного розпису у Державній установі «Львівська обласна фітосанітарна лабораторія» працює 46 фахівців.

Основним завданням лабораторії є своєчасне і якісне проведення фітосанітарної експертизи об'єктів регулювання, що імпортується, експортується та переміщуються територією України та проведення обстежень сільськогосподарських, лісових угідь та угідь несільськогосподарського призначення. Для його виконання лабораторія має в своєму розпорядженні потужну матеріально-технічну базу, сучасне обладнання, оргтехніку, інтернет-зв'язок, відповідну літературу (визначники, методичні матеріали сучасних українських та іноземних видань), кваліфікованих фахівців.

Перед лабораторією поставлені такі завдання:

- виконання комплексу заходів, що спрямовані на охорону території України від занесення та інтродукції регульованих шкідливих організмів;
- визначення фітосанітарного стану об'єктів регулювання, що імпортується, експортується, реекспортується, перевозяться в межах України або транзитом територією України;
- проведення фітосанітарної експертизи об'єктів регулювання;
- вивчення видового складу, біології та екології регульованих шкідливих організмів та розробка прогнозу їх поширення;
- участь у проведенні аналізу ризику шкодочинності та визначення карантинного значення виявлених організмів, розробка та надання рекомендацій по здійсненню заходів, спрямованих на їх локалізацію та ліквідацію;
- виготовлення, зберігання та реалізація мікробіологічних засобів захисту рослин та визначення ефективності мікробіологічних препаратів, у тому числі інокулянтів та ентомофагів;
- організація та проведення навчання працівників, які безпосередньо виконують роботи із карантину та захисту рослин;
- надання фахових консультацій з питань карантину та захисту рослин.

У відділі фітосанітарного аналізу є фахівці-ентомологи, які визначають кліщів та комах, мікологи – грибові

захворювання, бактеріологи, вірусологи, фітогельмінтологи та гербологи, які визначають, як насіння, так і рослини бур'янів. Фахівці лабораторії високої кваліфікації, є фахівці з багаторічним досвідом роботи і молоді спеціалісти.

Фото 1. Колектив лабораторії

Лабораторія забезпечена лабораторним обладнанням, інвентарем, реактивами для проведення фітосанітарної експертизи. Відділ фітосанітарного аналізу державної установи «Львівська обласна фітосанітарна лабораторія» атестований на проведення ентомологічної, мікологічної, бактеріологічної, вірусологічної, фітогельмінтологічної, гербологічної експертиз.

На сьогоднішній день фахівцям доводиться аналізувати різноманітні об'єкти регулювання, серед яких: овочі, фрукти, зерно, насіння, деревина, вироби з деревини, ґрунт, торф, тощо. Тому при проведенні експертиз використовуються наступні методи: візуальний, мікроскопічний, просіювання, центрифугування, Бермана, біологічний, флотації, насичених розчинів, забарвлення пробочок, проварювання, відмивання ґрунту, поряд з традиційними методами, використовують найсучасніші методи: серологічний, метод імуноферментного аналізу, метод імунофлюоресценції, метод полімеразноланцюгової реакції, використання експрес-методу – імунострипів.

Фото 2. Провідний фітопатолог Львівської фітолабораторії І.Є. Гада проводить мікологічну експертизу деревини на виявлення карантинних та інших видів грибів

Фахівці регулярно підвищують свій фаховий рівень на стажуваннях та курсах підвищення кваліфікації. Так у 2016 році на базі Навчально-наукового інституту заочної та післядипломної освіти Львівського національного аграрного університету підвищили кваліфікацію директори лабораторій та їх заступники, а також фахівці лабораторій по кожному напрямку експертизи, а саме – ентомологи, мікологи, фітогельмінтологи, гербологи, та бактеріологи і вірусологи. Навчання проводилось, як на базі університету, так і на базі лабораторії.

Фахівці лабораторії на практичних заняттях поділились своїм досвідом та здобутками з фахівцями лабораторій всієї України. Крім того на базі

лабораторії постійно проводяться твінінги – навчання за участю міжнародних експертів країн Євросоюзу – Німеччини, Франції та Латвії.

Регулярно поновлюється інформація на сайті ДУ «Львівська обласна фітосанітарна лабораторія» <http://www.fitolab.lviv.ua>. На даному сайті можна ознайомитись з карантинними організмами Львівської області, а саме: західним кукурудзяним жуком, раком картоплі, пасмом льону, бактеріальним опіком плодів, бактеріальним в'яненням кукурудзи, віспою слив, ризоманією буряків, неповірусом кільцевої плямистості тютюну, бактеріальним опіком плодів, золотистою картопляною нематодою, амброзією полинолистою, повитицями, та з регульованими некарантинними організмами, які мають карантинне значення на садивному та насінневому матеріалі – каліфорнійською щитівкою та двома видами стеблових нематод.

В цих статтях описані заходи боротьби та запобігання подальшого поширення цих організмів за межі вогнищ зараження. Завдяки цим заходам були скасовані карантинні обмеження по бактеріальному опіку плодів. Крім того, на сайті лабораторії, на прохання фермерських господарств, розміщені статті по інших шкідливих організмах, як мають шкодочинне значення та наносять значні втрати врожаю.

Фахівці лабораторії тісно співпрацюють з науковцями вищих навчальних закладів Львівської області, а саме: Львівським національним аграрним університетом, Львівським національним університетом імені Івана Франка, Національним лісотехнічним університетом України, Львівським інститутом економіки та туризму. Крім того співпрацюють з фахівцями відділу методологічного прогнозування та біологічного захисту Державної фітосанітарної інспекції Львівської області, а також з фахівцями природознавчого музею та Львівлісозахисту.

Із вступом України в СОТ підвищились вимоги до рослинної продукції, яка імпортується чи експортується з України. Тому особлива увага приділяється впровадженню в роботу сучасних ефективних методів експертизи.

Одним з таких методів, який ми застосовуємо в своїй роботі, є метод імунофлюоресценції (ІФ).

Використання імунофлюоресцентного методу слід застосовувати в комплексі з іншими методами (ПЛР, ІФА), що дає можливість отримати повну інформацію про наявність інфекції.

Фахівці лабораторії широко в практиці застосовують метод імуноферментного аналізу, який є досить ефективним особливо при визначенні вірусологічних захворювань. Завдяки цьому методу виявили вірусне захворювання ризоманію буряків.

Вперше ризоманію виявили на території області у 2004 р. До 2006 р. коренеплоди буряків направляли на експертизу в Інститут цукрових буряків НАНУ м. Київ. Тепер цю експертизу проводимо самі. Ще одним вірусним захворюванням, поширеним на теренах області, є шарка слив, яку також підтверджуємо методом ІФА.

Згідно Протоколів фітосанітарних та інспекційних вимог щодо експорту зерна ячменю, сої та кукурудзи з України до Китаю між Міністерством аграрної політики та продовольства України та Генеральною адміністрацією нагляду за якістю, інспекції та карантину Китайської Народної Республіки у нашу лабораторію надійшло і проаналізовано зразки рослин ячменю з Львівської, Житомирської областей. При проведенні фітосанітарної експертизи рослин ячменю методом ІФА вірус штрихуватості ячменю Barley stripe mosaic virus, який заборонено для ввезення до КНР не виявлено.

Методом ІФА було проаналізовано рослини сої з Львівської, Волинської, Рівненської та Житомирської областей.

При проведенні фітосанітарної експертизи на рослинах сої було виявлено з інших шкідливих організмів для України, але заборонених для ввезення до КНР: вперше в Україні було виявлено вірусне захворювання неповірус кільцевої плямистості тютюну, вірус мозаїки люцерни виявлено у Рівненській області, Ditylenchus dipsaci Filipjev – стеблеву нематоду виявлено у Львівській області.

Також методом ІФА було проаналізовано рослини кукурудзи з Львівської, Волинської, Рівненської, Тернопільської, Івано-Франківської та Харківської областей. При проведенні фітосанітарної експертизи на рослинах кукурудзи було виявлено Pantoaea stewartii subsp. Stewartii – бактеріальне в'янення кукурудзи у Львівській, Волинській, Тернопільській, Івано-Франківській, Рівненській областях, а з інших шкідливих організмів для України, але заборонених для ввезення до КНР було виявлено Wheat streak mosaic virus – смугасту мозаїку пшениці у Львівській області.

Фахівцями Львівської фітолабораторії для ідентифікації шкідливих організмів застосовується метод полімеразноланцюгової реакції.

Фото 3. Фахівець-вірусолог Дацишин М.Є. проводить експертизу методом ПЛР

Методом ПЛР вперше виявили бактеріальний опік плодів у 2010 р. Крім зразків з Львівської області фахівці лабораторії проводили експертизу зразків з Рівненської, Закарпатської, Вінницької областей. Підтвердили це захворювання фахівці ЦНДКЛ.

Використання методу – імунострипів дозволило проводити аналіз на протязі не більше 15 хвилин, а нижня границя візуального виявлення вірусів в неосвітленому екстракті рослини порівнюється з чутливістю твердофазного імуноферментного аналізу (ІФА). На один вимір потрібно 0,1-0,2 мл розчину, що тестується та відповідає екстракту з одного листка.

Спеціалісти лабораторії аналізують щороку велику кількість зразків. Так у 2015- 2016 роках на коренеплодах буряків, моркви з РП та Білорусії та

Закінчення статті на 10 сторінці

хрону з Львівської області було виявлено 2 види нематод: стеблева нематода та стеблева нематода картоплі.

У піддонах з РП та в деревині з Львівської області було виявлено хвойну деревну нематоду. Немарковані піддони були знищені шляхом спалювання, коренеплоди хрону були заборонені до вивезення за кордон, хвойна деревина була використана для внутрішніх потреб.

У 2016 році при догляді імпоротної плодоовочевої продукції було виявлено відсутні на території України:

- південно-американську томатну міль в помідорах з Туреччини;
- персикову плоджерку в персиках з РП.

обмежено поширені:

- західного квіткового трипса на салаті з РП;
- сорго алепське в насінні люцерни з Сербії.

При догляді вітчизняних об'єктів регулювання було виявлено:

2 види відсутніх в Україні регульованих шкідливих організмів:

- бактеріальне в'янення кукурудзи;
- буру гниль картоплі.

4 види обмежено-поширених на території РШО:

- зооспорангії раку картоплі в мертвому стані;
- пасмо льону в насінні льону;
- повитиця польова в зерні проса;
- амброзія полинолиста в паливних гранулах.

Фото 4. Семінар для фахівців переробних підприємств Львівщини

У Львівській фітолабораторії в 2012 р. створено відділ біологічного захисту. Даний відділ виробляє і реалізовує такі екологічно безпечні біологічні препарати для захисту сільсько-господарських культур, як бактороденцид та планриз.

Біологічні препарати надійно захищають врожай та безпечні для людей і довкілля. Їх використання не спричиняє жодного хімічного навантаження на ґрунт.

Бактороденцид – бактеріальний препарат для боротьби з мишоподібними гризунами.

Препарат являє собою вологе зерно пшениці, вівса, ячменю, жита, на якому вирощені бактерії Ісаченка. Смертельна доза для мишоподібних гризунів міститься у 2-3-х зернинах.

Основою бактороденциду є бактерії. Препарат найдоцільніше застосовувати проти мишоподібних гризунів на полях, пасовищах, лісосуходах, скиртах, складах і т.д. Норма витрати залежить від чисельності, видового складу та особливостей проживання гризунів.

В боротьбі з мишами та політками на полях, луках і у садах витрачають 2 кг препарату на 1 га, в скиртах – 5-30 г на 1 м³, у парниках, теплицях, складах з насінневою продукцією – 50-100 г на 100 м².

Найкращими періодами для застосування бактороденциду проти мишоподібних гризунів є рання весна та пізня осінь.

Планриз застосовують для передпосівної обробки насіння зернових, зернобобових, овочевих культур, бульб картоплі, коренеплодів. Він має антимікробні і ростостимулюючі властивості. Також препарат застосовується для обприскування у період вегетації зернових і зернобобових культур, овочевих, плодових культур, винограду, суніці, картоплі.

Діюча речовина: живі бактеріальні клітини *Pseudomonas fluorescens* штам AP-33, які виділені з природної ризосфери.

Спектр дії: грибні і бактеріальні фітопатогени – фузаріозні, гелмінтоспориозні кореневі гнилі, фітофтороз, парша, борошниста роса, пероноспороз, оїдіум, мільдю, бактеріоз, антракноз.

Обробіток насіння препаратом Планриз необхідно проводити за 1-2 дні до посіву, в день посіву, краще у вечірні години.

Планриз екологічно безпечний препарат, нешкідливий для людей, комах, тварин. Сумісний із стимуляторами росту, мікроелементами.

Також планується цього року розпочати виробництво біопрепарату ризобіофіт.

Основними завданнями відділу фітосанітарних процедур є:

- виконання комплексу заходів, що спрямовані на охорону території Львівської області від занесення та інтродукції регульованих шкідливих організмів;

- визначення фітосанітарного стану об'єктів регулювання, що імпортуються, експортуються, реекспортуються, перевозяться в межах України;

- проведення огляду, відбору зразків, обстеження об'єктів регулювання, разом з державними фітосанітарними інспекторами;

- участь у проведенні аналізу ризику шкідливості та визначення карантинного значення виявлених організмів, розробка та надання рекомендацій по здійсненню заходів, спрямованих на їх локалізацію та ліквідацію;

- надання фахових консультацій з питань карантину та захисту рослин;

- участь у розробці методики проведення огляду, обстеження об'єктів регулювання;

- разом з фітосанітарними інспекторами здійснення обстежень місць збереження та переробки продукції рослинного походження щодо зараженості шкідливими організмами, надання рекомендацій з їх знезараження, а також із проведення профілактики та винищувальних заходів у сільгосппідприємствах, фермерський та інших господарствах незалежно від форм власності;

- забезпечення проведення візуальних польових обстежень у місцях та населених пунктах, сільськогосподарських угіддях, багаторічних насадженнях, землях відчуження, пасовищах тощо на виявлення шкідливих організмів;

У 2016 році фахівцями відділу фітосанітарних процедур були проведені осінні ґрунтові розкопки на виявлення шкідників та фітонематод у

Бузькому, Золочівському та Жидачівському районах. Після проведення фітосанітарної експертизи встановлено, що регульованих шкідливих організмів в зразках ґрунту не виявлено, виявлено інші шкідливі організми. Господарствам надані рекомендації щодо подальшого використання земельних площ.

Фото 5. Проведення ґрунтових розкопок фахівцями відділу фітосанітарних процедур

Йдучи в ногу з часом, спеціалісти фітолабораторії ставлять перед собою нові завдання, вдосконалюють свої навички, постійно працюють над підвищенням фахової майстерності, впроваджують в роботу сучасні методи.

З 2016 розпочалась активна робота по підготовці до акредитації згідно міжнародного стандарту ISO 17025. Впровадження ДСТУ ISO/ IEC 17025 має великі позитивні переваги: підвищує рівень довіри до результатів, результати визнаються на міжнародному рівні, що зменшує витрати підприємств, забезпечує прозорість проведення випробувань – від прийому зразка до видачі висновків випробувань.

Також з 2017 року ДУ «Львівська фітосанітарна лабораторія» розширює сферу діяльності в частині перевірок якості насіння та садивного матеріалу. Фахівцями лабораторії будуть здійснюватись дослідження насіння на наступні показники: вологість, схожість, забрудненість шкідниками, бур'янами, хворобами.

Фітосанітарним лабораторіям на сучасному етапі необхідно вирішувати проблеми, які не мали аналогів раніше. Але велике історичне минуле і традиції, які склалися в фітосанітарній службі, дозволяють висловити впевненість в успішному виконанні поставлених завдань. Сподіваємось на тісну співпрацю з сільгоспвиробниками та фахівцями переробних підприємств.

Наша адреса: Україна, 79011, м. Львів, вул. Вітовського, 18.

Контактна інформація:

Кіш Надія Миколаївна, директор,
тел.: (032)260-08-45,
labkadry@ukr.net, lab.lviv@ukr.net;

Григорович Ігор Іванович,
завідувач відділу фітосанітарних процедур, (032)260 – 08-54,
lab.lviv@ukr.net ; Колотило Олександра Миколаївна, завідувач відділу фітосанітарного аналізу, (032)260-08-45, lab.lviv@ukr.net

Проектування горіхових насаджень з міжрядним заповненням плодово-ягідними та овочевими культурами

Анатолій Бурлака, к.е.н., директор «ПП «ПКЦ «Суцвіття»

Останнім часом, одним із пріоритетних напрямків українського садівництва є розширення площ насаджень і збільшення виробництва горіхоплідних культур – горіха грецького, фундука і мигдалю, попит на плоди яких постійно зростає в Україні і світі. Харчова і енергетична цінність плодів горіхоплідних культур підвищує інтерес для їх споживання в свіжому, а також в переробленій формі.

Горіхи – це кладово-рослинних білків, жирних кислот, вітамінів і мікроелементів. Ядро горіха в півтора рази калорійніше свинини, в 3,5 рази – ніж хліб, в 7 раз – ніж картопля. Горіх – це чисте безвірусне повітря, це оздоровчі і лікувальні препарати. В фармацевтичній промисловості використовується листя, оболонка, перегородки.

Горіх грецький найкраще росте на структурних, свіжих, глибоких родючих ґрунтах: чорноземах, сірих опідзолених, карбонатних чорноземах, чорноземних вапняних суглинках, а також інших видах вапняних і суглинних ґрунтів, які мають багато пор, в які вільно проходять і затримуються вода і повітря. Успішно росте і плодоносить горіх грецький на карбонатних ґрунтах при вмісті Ca Co³ до 40 % в горизонті ґрунту 0-40 см; в нижніх шарах ґрунту Ca Co³ досягає 50 – 60 %. Потреба горіха грецького в вапні дуже велика. Воно захищає дерево від багатьох грибкових хвороб і згубного впливу морозів. Тому, для підвищення зимостійкості, забезпечення високих і сталих врожаїв, поліпшення якісних властивостей насіння для горіха грецького необхідно, крім інших агрохімічних заходів, проводити вапнування ґрунту.

Абсолютно непридатні для садіння дерев горіха грецького, як інших плодових культур, надто важкі, заболочені глинисті ґрунти з великими домішками мулу, який призводить, особливо в роки з великою кількістю опадів, до затоплення і сильного ущільнення ґрунтових і підґрунтових горизонтів, робить їх повітронепроникними. Коренева система дерев у таких умовах гине від задухи. Не придатні для горіха і сильно засолені ґрунти. Підґрунтові води повинні бути не ближче двох метрів від поверхні землі.

Саме тому, перед отриманням земельної ділянки, слід провести обстеження ділянки на предмет придатності ґрунту для закладання горіхових насаджень. Садити дерева слід на рівнинах та північних і західних схилах. Не придатні для саду основи схилів, балки, долини, де

Закінчення статті на 11 сторінці

накопичується холодне повітря і збільшується вірогідність пошкодження приморозками.

Горіх грецький – це світлолюбива культура, добре росте і плодоносить при інтенсивному освітленні.

В загущених насадженнях крони дерев рідкі, мілкий листовий апарат, дерево слабо плодоносить. При виборі схем садіння дерев рекомендуємо такі схеми: 10х10, 10х12, 10х14, 12 х 14 м. Останні дві схеми садіння горіха грецького можуть використовуватися для міжрядного заповнення плодово-ягідними та овочевими культурами. Великі міжряддя (12 – 14 м) дають можливість отримувати урожай з іншої культури протягом 8 – 12 років та швидше окупити затрати на закладку горіхового саду. При такому підході, для створення горіхового бізнесу, промисловий сад до моменту вступу в плодоношення буде в якості бонусу за сумлінну працю.

Особливість проектування горіхового саду з міжрядним заповненням плодово-ягідними і овочевими культурами полягає в правильному підборі культур і сортів в залежності від зони вирощування, кліматичних умов, агротехніки вирощування, економічної ефективності культури в даній зоні – Степ, Лісостеп чи Полісся.

Особливістю проектування інтенсивного горіхового саду з ущільненням міжрядь горіхових насаджень є також те, що заповнення міжрядь необхідно проводити дотримуючись певних вимог агротехніки вирощування.

Ущільнюючі культури повинні відповідати наступним вимогам:

- вони не повинні впливати на ріст і розвиток дерев горіха грецького;
- культури повинні бути частково тіньовитривалими;
- біологічні вимоги обох культур до ґрунту і клімату мають співпадати;
- коренева система культури не повинна бути антагоністом до кореневої системи горіха грецького;
- система захисту насаджень від шкідників і хвороб однієї культури не впливати на другу культуру;
- була можливість проводити механізовані роботи по обробітку ґрунту і збору урожаю;
- захисна зона від штамбу горіха грецького повинна бути 2,5-3 метри.

Особлива увага, при проектуванні, звертається на скороплідність ущільнюючої культури, на можливість експорту її продукції за кордон. Підбираючи культури для ущільнення міжрядь, ми прийшли до висновку, що кращими можуть бути: суниця садова, малина, порічки, агрус, смородина чорна, часник, гарбузи, персик, слива. Продукція цих культур експортується і реалізується на внутрішньому ринку. Для внутрішнього ринку доцільно висаджувати також жимолость голубу.

Значну увагу садівникам слід звернути на садивний матеріал, яким буде закладатися сад. Адже від якості садивного матеріалу залежить майбутнє вашого саду, його продуктивність, період вступу насаджень в плодоношення, період використання. Безперечно, садити сад потрібно щепленими саджанцями. Такий саджанець на 100 % передає властивості материнської форми. Якщо ж садити сад сіянцями горіха грецького, є ймовірність того, що не всі сіянці отримають властивості материнської форми. Згідно наукових

досліджень сіянці горіха грецького лише до 30 % передають властивості материнської форми.

Сучасні сади закладають однорічними та двоохрічними щепленими саджанцями. Практика показує, що садити сад потрібно двоохрічними саджанцями. Вони краще приживаються, швидше ростуть і швидше вступають в промислове плодоношення, легший догляд. Недоліком такого саджанця є лише те, що вартість його дорожча від однорічного.

При закладанні саду підбирають сорти горіха грецького, характеристика яких найбільш повно відповідає ґрунтово-кліматичним умовам даної зони. Сорти мають пройти виробничі випробування і занесені в Державний реєстр рослин України. При садінні дерев підбираються основні сорти і сорти – запилювачі. На площі бажано висаджувати два – три основних сорти і сорт – запилювач. Кращими сортами горіха грецького, придатними для поширення в умовах України є: Буковинський 1, Буковинський 2, Чернівецький 1, Чернівецький 2, Буковинська Бомба, Клішківський, Рудківський, Топорівський і Ярівський.

Перспективні сорти молдавської селекції: Кишинівський, Костюженський, Коржеуцький, Кодрене, Казаку і Піщанський.

Висаджувати сад можна восени і ранньою весною. Кращий строк садіння – осінь. З метою захисту кореневої системи від морозів, при осінньому садінні необхідно замульчувати приштамбові лунки гною або землею.

Історія створення та діяльності Аграрних палат на західноукраїнських землях

Андрій Доманський,
доктор філософії, член управи
Львівської Аграрної палати

Передумовою створення Аграрних (хліборобських) палат на території західноукраїнських земель була складна економічна та суспільно-політична ситуація.

Частина українських земель, яка внаслідок історичних обставин опинилася у складі Австро-угорської імперії і складала значну частку (8,1%) її території внаслідок революційної реформи 1848 року з ліквідації панщини теж була втягнута в процес ліквідації поміщицьких землеволодінь і отримання землі за викуп. Цей процес в Галичині був довготривалим і, як зазначав відомий дослідник історії економічного розвитку Степан Злупко, мав шалений опір з боку великих землевласників. Автор відзначає, що земельна шляхта пов'язана часто з іноземним капіталом зберігала своє монопольне становище в економіці і політиці ще й на початку ХХ ст. В своїх руках вони мали 2,22 млн. га або 40,3 % всієї продуктивної площі краю. Магнатські земельні латифундії продовжували панувати. Серед латифундистів були майже виключно іноземці, переважно польські магнати. Тільки 2,5 % площі належало українським політикам і магнатам.

Перед українськими селянами, які дістали землю виникли проблеми: перша – відсутність коштів для сплати за землю та відсутність основних засобів для обробітку землі. Довготермінові іпотечні позики з високими відсотками (12 %) збільшували число боржників, які, не маючи можливості сплатити позику грошима, віддавали землю. Третьою проблемою була фахова неосвіченість селян. Велика велика скрута і нужда, яка виганяла людей з рідного краю. В 1890-1913 рр. із західноукраїнських земель за різними даними емігрувало 700-800 тисяч осіб.

Відзначимо, що за переписом 1910 року в Галичині проживало 3791 тис. українців або 71,4 % від усього населення. Змагаючись за своє існування і збереження та розвиток українського села українська інтелігенція та духовенство засновують Товариство «Сільський Господар» (1899 р.), яке на кінець 1938 року об'єднувало майже 160 тис. членів, а їх гуртки діяли у 53,8% громад. Поряд з українськими діяли польські інші громадські організації, які існували і після одержання Польщею своєї незалежності.

На території Львівського воєводства проводив свою роботу львівський відділ Малопольського товариства рільничого з центральним осередком у Кракові, Товариство Господарське Східної Малопольщі у

Львові, Товариство «Рільничий Союз», Малопольський Союз Рільників у Львові.

Уряд відродженої речі Посполитої в перші роки свого існування проводив політику сприяння розвитку аграрної сфери, долучаючи до цього в певній мірі на західно-українських землях українську спільноту та її громадські організації. Як відзначає науковець Л. Радіонова, система регулювання сільського господарства в Польській державі мала суспільний характер, характерний для економічно розвинутих країн. Вона базувалася на поєднанні діяльності органів державної влади, територіального і господарського самоврядування. Міністерство сільського господарства та міністерство аграрних реформ здійснювали державне управління процесами в аграрній сфері. Головна земельна комісія з економічним, сільськогосподарським і ветеринарними відділами, Державний сільськогосподарський банк, Науковий інститут сільського господарства в м. Пулава визначали напрями економічної політики, забезпечували правове, адміністративне та економічне регулювання аграрного виробництва, контролювали господарську діяльність органів самоврядування.

Визначальними чинниками розвитку сільського господарства було територіальне і господарське самоврядування. До них відносилися Державна сільськогосподарська рада при міністерстві сільського господарства, воєводські аграрні палати, повітові аграрні комітети, сільські ради. Воєводські аграрні палати в той час були головними регулятивно-координуючим органом сільськогосподарського самоврядування, готували та аналізували проекти законів, організовували статистичні дослідження, контролювали виробничі процеси, аграрний ринок, а також здійснювали ревізійну та фінансово-бюджетну політику. У червні 1935 року було засновано Союз сільськогосподарських палат.

Фінансування діяльності хліборобської палати здійснювалося через відрахування 3% з державного податку на землю і 50% відрахувань від самоуправлінського (воєводського) податку до податків. Відомий науковець і громадський діяч Євген Храпливий вважав, що хліборобська палата могла взяти на себе частину функцій, які здійснюють громадські хліборобські організації, а також через них впливати на здійснення основних напрямів діяльності сільського господарства.

Найвищим органом Хліборобської палати була Рада. Склад Ради формувався за таким принципом: певну кількість членів (радників) обирали повітові організації, друга частина обиралася за поданням міністра хліборобства і хлібної реформи, і третя група радників – від хліборобських організацій. Згідно з рішенням міністра до Ради могли бути обрані особи, які були фахівцями в галузі сільського господарства або працювали у господарських організаціях як громадські діячі. Радники повинні мати вищу освіту, або діячі із фаховою агрономічною освітою не нижче середньої.

На перших зборах Ради Львівської Аграрної палати, яке відбулося 21 березня 1934 р., до ради обрано

Закінчення статті на 12 сторінці

загалом 97 членів (радників). Про увагу, яку приділялось хліборобській палаті свідчить те, що на засіданні Ради був присутній міністр хліборобства і хлібних реформ, а також представники воєводства. На засіданні було обрано 19 фахових комісій, в кожній з яких було від 4 до 8 осіб. Того ж дня 1934 року на першому засіданні Хліборобської палати було обрано президента палати.

Українські радники об'єдналися в Український клуб, засідання якого відбувалися в приміщенні Товариства «Сільський господар» (м. Львів, пл. Ринок, 10/11), куди можна було звертатися у всіх справах Хліборобської палати.

Український клуб радників був своєрідним «сервером» в якому обговорювалися рішення Хліборобської палати після чого вони доносились до українських організацій – Товариства «Сільський Господар», кооперативних, кредитних та інших організацій.

В період німецької окупації України в 1941-1944 рр. саме Євген Храпливий очолював Львівську Хліборобську Палату.

Шановні читачі!

Своїм зверненням хочу проінформувати керівників державних підприємств та організацій про те, що відповідно до Наказу Фонду державного майна України № 2274 від 22 грудня 2016 року Західно-Українську регіональну агропромислову біржу (ЗУРАБ) визнано переможцем конкурсу з визначення організаторів аукціонів по відчуженню об'єктів державної власності та включено в реєстр організаторів по відчуженню майна.

Загальною для всіх державних підприємств та установ є норма, що визначається Положенням про порядок відчуження основних засобів, що є державною власністю, затверджена наказом ФДМУ від 30 липня 1999 року, згідно з якою відчуження від держави засобів виробництва, що є державною власністю і закріплені за державним підприємством, здійснюється виключно на конкурентних засадах (через біржі, за конкурсом, на аукціонах) у визначеному порядку. Відтепер ЗУРАБ має всі повноваження для виконання цих робіт.

Відповідно до пункту 5 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку, затвердженого наказом Міністерства фінансів України 27 квітня 2000 року № 92 (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 травня 2000р. № 288/4509), основними засобами є земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель, будинки, споруди та передавальні пристрої, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар (меблі), робоча і продуктивна худоба, багаторічні насадження, інші основні засоби.

Також, відповідно до результатів засідання конкурсної комісії Державної фіскальної служби України (лист ДФС України від 23.22.2014 р. № 9488/6/99-99-23-03-15), біржі надані повноваження з продажу майна, що перебуває у податковій заставі, в 2015-2017 роках.

ЗУРАБ має можливість організовувати та проводити земельні торги (Ліцензія Державного комітету України із земельних ресурсів на проведення земельних торгів, серія АГ № 583025 від 27.01.2011р.).

Біржа є суб'єктом оціночної діяльності (сертифікат ФДМУ № 495/16 від 01 липня 2016 року). Ми є офіційним партнером ТОВ «Універсальні електронні торгові системи» та маємо досвід проведення електронних торгів у електронній торгівельній системі «TENDER-ME».

Біржа забезпечена всім сучасними матеріально-технічними ресурсами для організації та проведення аукціонів і біржових торгів (можлива on-line трансляція торгів, висвітлення ходу торгів на біржових моніторах, їх запис а також проведення торгів на електронних майданчиках. ЗУРАБ має представництва у 15 областях України.

Вартість послуг біржі з організації цільових аукціонів залежить від реалізаційної вартості майна. Форма оплати – безготівкова, після продажу майна. Наші фахівці здійснюють пошук потенційних покупців та проведуть реалізацію майна на умовах найкращих цінових пропозицій. Ми проведемо професійну оцінку вашого майна та, за потреби, рецензування звітів по експертних оцінках майна, біржових торгів сільськогосподарською продукцією, складає понад 12 років.

Досвід біржі з організації публічних цільових аукціонів з продажу майна підприємств всіх форм власності, обтяженого майна, біржових торгів сільськогосподарською продукцією, складає понад 12 років.

Запрошуємо Вас до співпраці з питань організації та проведення публічних аукціонів і біржових торгів на Західно – Українській регіональній агропромисловій біржі.

Чекаємо вас за адресою:
79018, м. Львів, вул. Залізнична, 16,
Код ЄДРПОУ 23970563,
тел.: +38-0322-294-84-03;
тел./факс.: +38-0322-294-84-02;
e-mail: zurab@zurab.lviv.ua
веб-сайт: zurab.lviv.ua

З повагою
генеральний директор ЗУРАБ
Ігор Вуйцик

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ ВИДАННЯ:

Музика П.М. – ГО «Львівська Аграрна палата» (голова редколегії);
Стефанишин І.М. – ТЗОВ «РСП «ШУВАР» (заст.голови редколегії); Вуйцик І.М. – ГО «Львівська Аграрна палата»;
Паньків І.Я. – БО «Львівська аграрна дорадча служба»; Доманський А.Я. – ГО «Львівська Аграрна палата»; Кушак Г.І. – ГО «Львівська Аграрна палата»;
Соломонко Д.О. – Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького (видавничий редактор).

Адреса редакції: 79018, м. Львів, вул. Залізнична, 16, 2-й пов., тел./ф.: +38 (032) 294-84-03, +38 (032) 294-84-02, (067) 803-60-32, e-mail: lvivagri@gmail.com; www.agrochamber.lviv.ua

Програма конференції:
«АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС ЛЬВІВЩИНИ.
РЕЗУЛЬТАТИ ТА НОВІ УМОВИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ»

Дата проведення: 1 березня 2017 р.
Місце проведення: м. Львів, вул. Стрийська, 199; стадіон «Арена Львів»

10.30- 11.00	Реєстрація учасників конференції
11.20-11.25	Відкриття конференції. Вступне слово модератора Модератор: Іван Стефанишин, експерт аграрного ринку, радник директора ОРСП «Шувар»
11.25-11.35	Аграрний сектор економіки Львівщини: стан та перспективи розвитку. Наталія Хмиз, директор департаменту агропромислового озвитку Львівської обласної державної адміністрації
11.35-12.15	Фінансова підтримка аграрного сектору економіки у 2017 році. Людмила Гончаренко, заступник директора департаменту агропромислового розвитку Львівської обласної державної адміністрації Авансування аграріїв через форвардні закупівлі. Юлія Соха, провідний фахівець Львівського відділу ПАТ «Аграрний фонд» Співдоповідачі: Марія Чупило, заступник голови правління церковної кредитної спілки «Анісія» Оксана Максимович, представник АТ «Укресімбанк»
12.15-12.30	Безпека сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки як запорука конкурентоспроможності та зростання експертного потенціалу. Ростислав Волошин, заступник начальника Головного управління Держпродспоживслужби у Львівській області
12.30-12.50	Ситуація на ринку плодоовочевої продукції. Що очікувати у 2017 році? Тетяна Гетьман, експерт плодоовочевого ринку країн Східної Європи
12.50-13.10	Новації податкового та земельного законодавства. Ельвіра Ткачова, головний редактор журналу «АгроPro»
13.10-13.40	Перерва на каву
13.40-15.00	Агро Арена – комплексні рішення для сільського господарства. Ефективність використання матеріально-технічної бази та фінансових інструментів у вирощування сільськогосподарської продукції. (ТОВ «Агро Арена» – офіційний дистриб'ютор компаній «Maic-Черкаси» (посівний матеріал) та «Укравіт» (засоби захисту рослин, мікродобрива). Геннадій Санченко, генеральний директор ТОВ «Агро Арена»

Друк: ТЗОВ «Видавничий дім «Молода Галичина»
Тираж 2000.
Відповідальний за випуск: Вуйцик І.М.
Свідоцтво про реєстрацію: ЛВ 1216/470
Підписано до друку: 31.01.2017 р.
Розповсюджується безкоштовно.
Періодичність видання: один раз в місяць